

Sindi avab ukсед ja räägib kõigile huvilistele oma põnevad lood

MERILIN AASLAID

KOGUKONNAÜRITUSE „SINDI LOOD“ PEAKORRALDAJA

Pühapäeval, 14. aprillil kell 13–16 toimub Sindis kogupere avastusretk, mille käigus saab osa Sindi põnevast minevikust, olevikust ja tulevikust. Üritus on kõigile huvilistele tasuta ja oodatud on igas vanuses külalised. Kaasahaaravale päevale paneb väärika muusikalise punkti Sindist alguse saanud ja sel aastal 33. sünnipäeva tähistav The Tuberkuloited.

Meie valla suurim asula ja ainus linn on näinud erinevaid aegu. Viimastel aastatel on huvi Sindi linna ajaloo ja elukeskkonna vastu märkimisväärselt tõusnud. See on ka üks põhjus, miks Sindi kogukond pakub 14. aprillil kõikidele huvilistele ühe põneva avastusretke oma linnas. Retk viib osalejad 19. sajandil loodud vabrikulinna ajaloo ja tuleviku avastamise radadele ning seal praegu tegutsevate organisatsioonide tegevustesse. Tule ja avasta, millised on Sindi põnevaimad lood.

Pühapäeval, 14. aprillil kell 13–16 toimuv päeval ootab Sindis üksteisest kerge jalutuskäigu kaugusel 14 erinevat punkti. Igas neis punktides räägivad erilise loo Sindi parimad asjatundjad ja kirglikud kogukonna entusiastid.

Alustame loomulikult Sindi algusest ja avame erandkorras endise kalevivabriku väravad ning räägime Sindi vabriku loo oma mitmekihilisuses ja tähendusrikkuses. Ukсед avab ka Sindi Jumalailumuse kirik, mis pärast pikki keerulisi aegu on taas kirikuna oma ilu saavutamas. Kirikust üle tee jäävas Sindi teenindusmajas on aga võimalus oma oskusi proovile panna mudelautode juhtimisrajal ja tutvuda muude Sindi avatud noortekeskuse tegemistega, lisaks tutvustatakse teenindusmaja värvikat ajalugu.

Sindi parkide ajaloost saab ülevaate mõnusal jalutuskäigul Kiriku pargis. Kettagolfklubi Albatrossi meeskonna juhendamisel saab teoreetilisi ja praktilisi teadmisi aina populaarsemaks muutuvast kettagolfist. Klubi eestvedamisel on Sindi ajaloolisesse parki rajatud üks maakonna parimaid kettagolfi radasid.

Kalamaja teel kõrval pargis saab teada, milliseks kujuneb planeeritav uus linna keskvaljak. Üleriiklikult tähelepanu pälvinud Sindi paisu lammutamise järel on Pärnu jõe kaldale kerkinud rahvusvahelise tähtsusega kärestikukeskus. Seal tulebki juttu unikaalse spordikeskuse tekkeloost, paisu lammutamisest ja piirkonna arenduse edasistest plaanidest. Mida tähendab aerutamine kärestikul ja

miks see sedavõrd põnev spordiala on, räägivad ja näitavad ühistreeninguga ette sportlased ise. Kui veetase võimaldab, on huvilisedki oodatud esimesi aerutõmbeid tegema. Vabatahtlikud kalakaitsjad selgitavad, miks on Sindi kärestiku loomine kogukonnale, kaladele, laiemalt elurikkusele ja tegelikult kogu Eestile märgilise tähtsusega.

Väärikas Sindi tuletõrje selts ootab sel päeval külla oma kunagisse asukohta Pärnu maantee ääres Pajo trükikoja vastas, et tutvustada nii vabrikuaegset tuletõrjearustust kui tänapäevast päästetehnikat. Kohalikud politseinikud aga üllatavad huvilisi kerge närvikõdiga, sest endises apteegimajas on üles seatud üks Sindis toimunud kuriteo sündmuskoht, mille uurimisega saavad huvilised kätt proovida.

Sindi ja sintlased on Eesti levimuusikakaardil olulisel kohal olnud juba aastaid. Eesti levimuusikaloos on asendamatu rolli mänginud Sindi mees Väino Land, kes on kultusansambli Fix asutaja ja Eesti esimese rokifestivali Sindi Rock ellukutsuja. Mis elu elab levimuusika Sindis täna? Kas The Tuberkuloited kannul on tulemas mõni uus kultuslik Sindi bänd? Seda saab teada seltsimajas, kus päeval astuvad üles praegused kohalikud noored muusikud. Päeva lõpetuseks kõlavad aga

lood, mida iga sintlane peast teab, sest uue kuue saanud seltsimajas saab rokkida kohaliku kultusbändi The Tuberkuloited saatel, kes tähistab tänavu oma 33. sünnipäeva.

Sindi raamatukogu on kahtlemata üks oluline kogukonna süda ja siin viib avastustekond külastajad endise postkontori ruumidesse, kus praegu tegutseb raamatukogu. Põnevat uurimist on nii suurtel kui väikestel.

Endise Sindi kalevivabriku väravatega vaatab tõtt Sindi gümnaasiumi väärikas hoone. Milline on koolielu Sindis olnud varem ja milline on praegu, saab teada kooliõpilastelt nende poolt avatavas kohvikus. Koolist kiviviske kaugusel, Pärnu maantee 51 asub Sindi vanim maja, mille lugu ning renoveerimisel tehtud imelist tööd pääsevad huvilised avastama.

Sindi muuseum pakub võimalust kaevuda juba veelgi põhjalikumalt Sindi värvikasse ajalukku. Muuseum paneb selleks päevaks üles ka populaarseks osutunud, Sindi ajaloost jutustava interaktiivse linnaruumituuri „Ulmade linn“, mille on koostanud ajaloolane Aro Velmet. Meistrite teel ootab ajaloo- ja arhitektuurihuvilisi aga tõeline maiuspala. Nimelt saab just seda ajaloolist tänavat mööda kõndides ja värvi-

kaid selgitusi kuulates manada ette olustikku ning miljööd selle tänava sünnist kuni tänaseni.

Avastusretkel tühja kõhtu kartma ei pea

Kauni pühapäevase pärastlõuna veetmisel ei pea kartma, et tühi kõht segama hakkab. Selleks, et päev mõnusalt kulgeks ja lisaks ohtrale ajutoidule saaks ka midagi kõhu rõõmuks, hoolitsevad mitmed osalised. Näiteks pakuvad kärestiku juures sooja suppi ja jooki tublid naiskodukaitsjad. Spetsiaalselt on sel päeval avatud üle Pärnumaa tuntud ja hinnatud Alla Koogikööki, mis asub Pärnu maantee 23a. Sindi gümnaasiumi õpilaste kohvik kostitab avastusretkelisi kooli ruumides. Pärnu maantee 51 kollase maja juures saavad huvilised pannkooke ja sooja jooki ning mustikasuppi saab soetada Sindi raamatukogust. Koh-

vik on avatud ka Sindi seltsimajas.

Kindlasti tasub enne üle vaadata ilmateade ja panna end vastavalt riidesse. Kuna osa punkte on tubased, on võimalik leida ilma eest varju ja soovi korral ka pisut hinge tõmmata. Omalt poolt oleme muidugi ilmataadiga läbirääkimisi pidanud ja esitanud palve kuivaks ning päikeseliseks päevaks. Nagu Eestimaal traditsiooniks on, tasub arvestada, et üritus toimub iga ilmaga. Pole ju kunagi halba ilma, vaja on vaid õigeid rõivaid.

14. aprillil Sindis toimuv avastusretk on erakordne võimalus püüda Sindi eluolusse ja avastada selle põneva linna võlud. Siin on haaravat tegemist ja uurimist nii pisikesel maailmaavastajal kui ka põhjalike teadmistega ajaloohuvilisel. Tule ise, võta kaasa oma sõbrad ja pereliikmed ning veeda üks tore pärastlõuna kaunis Sindi linnas. Kohtume peagi!

AVASTUSRETK „SINDI LOOD“

14. aprillil kell 13–16 Sindi erinevais paigus

Tasuta kogupereüritusel on võimalik 14 erilises asukohas saada teadmisi Sindi ajaloost, kogukonna tegemistest tänapäeval ja tulevikuplaanidest. Avastamist ja tegevusi jagub nii lastele kui ka täiskasvanutele. Pane oma avastusretke trajektoor lähtuvalt oma eelistustest ise kokku ja kohtume Sindis! Üritusel osalemiseks ei ole tarvis eelnevalt registreerida.

Täpsemat infot leiab www.torivald.ee/sindilood.

VOLIKOGU ISTUNGIL

21. märtsil

1. Võeti vastu Tori valla 2024. aasta eelarve.
2. Muudeti määrust „Koolieelsete lasteasutuste rahastamisel lapsevanema osalustasu määra kehtestamine“ Pärnu Raja lasteaia osas.
3. Võeti vastu määrus „Tori valla noortekeskuste juhatajate ja noorsootöötajate töötasu alamäärade kehtestamine“.
4. Määruse „Sotsiaaltoetuste määramise ja maksamise kord“ muudatust vastu ei võetud.
5. Muudeti määrust „Koerte ja kasside pidamise eeskiri“.
6. Muudeti määrust „Avaliku ürituse korraldamise ja pidamise kord“.
7. Otsustati korraldada kirjalik enampakkumine kinnisasjade (Sindi linnas J. C. Wöhrmanni pst 12 kinnistu, tasu algsuurusega 58 000 eurot ja Sindi linnas J. C. Wöhrmanni pst 14 kinnistu, tasu algsuurus 67 500 eurot) koormamiseks hoonestusõigusega kümneks aastaks.
8. Otsustati korraldada kirjalik enampakkumine Sindi linnas Pärnu mnt 54 kinnistu koormamiseks hoonestusõigusega tasu algsuurusega 40 000 eurot kümneks aastaks.
9. Nõustuti Nurme IV turbatootmisala keskkonnaloa taotlusega.
10. Jäeti Agu Zilenski vaie Tori vallavolikogu 18.01.2024 otsuse nr 226 „Kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande vastuvõtmine“ kehtetuks tunnistamiseks rahuldamata.
11. Otsustati algatada Tori valla arengukava 2030 ja eelarvestraategia 2024–2027 läbivaatamine ning muutmine.
12. Võeti vastu Tammiste külas Veskikaare tn 26, Veskikaare tn 35, Veski põik 3 ja Veski põik 4 kinnistute detailplaneering.
13. Kehtestati Selja külas Põntsi kinnistu detailplaneering.
14. Tunnistati kehtetuks Oidu-Miku kinnistu detailplaneering Eametsa külas asuva Mailase tee 11 kinnistu osas.

15. Otsustati omandada tasuta osaühingult Meander Kinnisvara Tammiste külas Susimetsa kinnistu detailplaneeringu alusel moodustatavad katastriüksused koos väljaehitatud rajatistega.
16. Otsustati omandada tasuta Sauga alevikus Lauka tee 4, Tehnika tn 5 ja Tehnika tn 7 kinnistute jagamisel tekkivad katastriüksused koos nendel paiknevate väljaehitatud rajatistega.
17. Otsustati omandada tasuta Tammiste külas asuva Arukase tee/Ojapealse tee kinnistu jagamisel tekkiv katastriüksus koos sellel paiknevate väljaehitatud rajatistega.
18. Otsustati taotleda Tori vallas asuvate Eesti Vabariigile kuuluvate, kliimaministeeriumi valitsemisel olevate kinnistute (Are alevikus Päriveri tee ja Päriveri tee L1 katastriüksus, Räägu külas Kilk-sama-Räägu tee katastriüksus, Völli külas Tori-Völli tee katastriüksus) otsustuskorras tasuta võõrandamist Tori vallale.
19. Otsustati võõrandada elektroonilisel enampakkumisel Tori

vallale kuuluv korteriomand Sauga alevikus Peoleo tn 5–17 alghinnaga 58 000 eurot.

20. Lubati:

- Tori vallavalitsusel võtta varalisi kohustusi seoses osalemisega riigi tugiteenuste keskuse meetmes „3.2.1 KOV investeeringud jalgratta- või jalgteedesse (väljaspool Tartu, Pärnu ja Tallinna linnapiirkonda) – 20.11.2023–22.03.2024“ projektiga „Nigula tee jalgratta- ja jalgte II etapi rajamine“ ajavahemikul 2025–2026.
- Tori vallavalitsusel võtta varalisi kohustusi seoses osalemisega keskkonnainvesteeringute keskuse meetmes „Kombineeritud sademeveesüsteemide, sh lahkvoolsete sademeveesüsteemide rajamine – 27.11.2023–31.12.2029“ projektiga „Sindi sademeveesüsteemi rajamine I etapp“ 763 193,45 eurot ajavahemikul 2025–2026.

21. Otsustati anda Tori vallavalit-

susele nõusolek varaliste kohustuste võtmiseks 277 233,39 eurot seoses osalemisega riigi tugiteenuste keskuse meetmes „3.2.1 KOV investeeringud jalgratta- või jalgteedesse (väljaspool Tartu, Pärnu ja Tallinna linnapiirkonda) – 20.11.2023–22.03.2024“ projektiga „Nigula tee jalgratta- ja jalgte II etapi rajamine“ ajavahemikul 2025–2026.

22. Otsustati anda Tori vallavalitsusele nõusolek rahaliste kohustuste võtmiseks 222 745 eurot seoses osalemisega riigi tugiteenuste keskuse meetmes „3.2.1 KOV investeeringud jalgratta- või jalgteedesse (väljaspool Tartu, Pärnu ja Tallinna linnapiirkonda) 20.11.2023–22.03.2024“ projektiga „Päriveri jalgratta- ja jalgte rajamine Ares“ ajavahemikul 2025–2026.

Volikogu istungite protokollide ja vastuvõetud õigusaktidega saab tutvuda valla kodulehel www.torivald.ee.

VALLAVALITSUSE ISTUNGITEL

14. veebruaril – 28. veebruaril

1. Oti tee, Tammiku tee, Taara tee, Tõrukese tee, Nõmmeliiva tee, Nõmmevahe tee, Nõmme tee, Haaviku tee, Kaasiku tee, Kaasikukaare tee katastriüksuste ja nende lähiala detailplaneeringu koostamiseks otsustati sõlmida töövõtuleping osaühinguga AB Artes Terrae. Lepingu maksumus on 33 300 eurot (lisandub käibemaks).
2. Sindi raeoja hoone avatäidete restaureerimise- ja paigaldustöödeks otsustati sõlmida töövõtuleping osaühinguga Vaaderpuu. Lepingu maksumus on 27 336,40 eurot (lisandub km).
3. Kinnitati riigihanke „Raamlepingu sõlmimine toiduainete ostmiseks Tori valla haridusasutustele perioodil 20.08.2023–19.08.2025“ teise minikonkursi tulemused ja otsustati sõlmida hankeleping:
 - 1) osaühinguga Roverto Tori valla haridusasutustele liha- ja lihatoodete, munade ja mitmesuguste toiduainete ostmiseks;
 - 2) osaühinguga Horeca Service Tori valla haridusasutustele puu-, köögi- ja juurviljade ostmiseks;
 - 3) osaühinguga Urves Tori valla haridusasutustele kala ja kalatoodete ostmiseks.
4. Otsustati korraldada lihthan- kementlusega riigihange „Tori valla asutuste valveteenus ja seadmete hooldus“ ja kinnitati riigihanke alusdokumendid.
5. Otsustati korraldada riigihange „Sooja toidu kojuvedu Tori valla eakatele ja vähenenud toimetulekuvõimega isikutele 2024–2026“ ja kinnitati riigihanke alusdokumendid.
6. Tunnistati nurjunuks Tori vallas asuva maa-ala kasutusse andmiseks korraldatud avalik kirjalik enampakkumine. Maa-ala sooviti kasutusse anda ujuv- kai paigaldamiseks Pärnu jõe- le.
7. Tunnistati Sindi linnas Ringi tn 1 asuva äriruumi kasutusse andmiseks korraldatud suu- lise enampakkumise võitjaks osaühingu Pärnumaa Ehitus pakkumine hinnaga 100 eurot kuus.
8. Otsustati anda MTÜ-le Sindi aerutamisklubi tasuta kasutusse vallale kuuluvast kinnistust Sindi Pais 1180 m² suurune ala ja sõlmida vara tasuta kasuta- mise leping viieks aastaks.
9. Otsustati anda ühele isikule kasutusse munitsipaalaluruum.
10. Nõustuti Kilksama külas Väike-Kontori katastriüksuse ja Poeg 44 katastriüksuse vahelise piiri muutmise ja Poeg 44 katastriüksuse jagamisega.
11. Muudeti Aesoo külas asuva kinnistusraamatusse kandmata, Tori valla munitsipaaloman- disse taotletava Meierinuka katastriüksuse lähiaadressi ja määrati uueks lähiaadressiks Meieri tee T1.
12. Nõustuti Tabria külas asuvate Uida ja Mäe katastriüksuste jagamisega.
13. Otsustati moodustada katast- riüksused Tori alevikus asuva Muraka tee 1 detailplaneeringu alusel, määrati lähiaadressid ja sihtotstarbed.
14. Määrati Tammiste külas Kel- lukese tee 3, Kellukese tee 5 ja Kellukese tee T1 detailpla- neeringu alusel tekkivale uuele liikluspinnale kohanimeks Staadioni tänav.

15. Otsustati seada sundvaldus:

- osaühingu Elektrilevi kasuks Sauga alevikus Tehnika tänav ja Tehnika tänav T3 katast- riüksustele elektripaigaldiste rajamiseks;
- osaühingu Elektrilevi kasuks Tammiste külas Vaigu tee L4 katastriüksusele elektripai- galdise rajamiseks.

16. Võeti vastu Rätsepa külas asuva Kiviranna kinnistu detailpla- neering.
17. Anti välja projekteerimistingi- mused:
 - Selja külas Kabina kinnistule kontori ja riietusruumide tar- beks hoone ehitamiseks;
 - Sindi linnas Pärna tee 33 kinnistule üksikelamu ehit-amiseks;
 - Taali külas Pärnu-Tori tee äärde Lossi tee ristumiskohta jalgratta- ja jalgte rajami- seks.
18. Anti ehitusluba:
 - Tammiste külas Tammepärja tee 20 kinnistul asuva ai- maja rekonstrueerimiseks ja laiendamiseks;
 - Sindi linnas Pärnu mnt 62b kinnistule maasoojuspuurau- kude rajamiseks;
 - Tammiste külas Sipelga tee ja Randivälja tee L2 kinnistu- te tee rajamiseks;
 - Sindi linnas Jänese tn 5 kin- nistul asuva elamu ümberehi- tuseks.
19. Tunnistati kehtetuks Tammiste külas Karukella tn 4 kinnistule antud ehitusluba üksikelamu püstitamiseks.

20. Nõustuti osaühingu Vändra MP keskkonnaloa muutmise taotlusega tingimusel, et kesk- konnaloa muutmisel sätes-

tatakse vajalikud meetmed. Osaühing Vändra MP tegeleb Eametsa külas asuvatel Pumba ja Koopa kinnistutel mineraal- sete ehitusjäätmete ja pinnase- jäätmete purustamise, sõelu- mise, sortimise, ringlussevõtu ja ladustamisega. Ettevõtte soovib täpsustada käideldavate jäätmete liike ja koguseid.

21. Kinnitati kahe 2023. a haja- asustuse programmist rahas- tatud projekti lõpparuanne ja otsustati toetus välja maksta.

22. Anti avaliku ürituse korralda- mise luba:

- MTÜ-le Eesti Lipu Selts üri- tuse Eesti Vabariigi 106. aas- tapäeva tähistamiseks Sindi linnas 24. veebruaril;
- MTÜ-le Erki-Sport super- krossi karikavõistluste ja Pär- numaa meistrivõistluste 2. etapi jää/lumerajasõidus kor- raldamiseks Taali rallikrossi- rajal 2. märtsil.

23. Otsustati tagastada jaanuari- kuu eest üheksale lapsevane- male Pärnu Raja lasteaia koha- tasu soodustus.

24. Otsustati rahastada ühe lapse lapsehoiuteenuse kohatasu, kes ole saanud kohta lasteaia.

25. Kehtestati Tori põhikooli ruu- mide kasutusse andmise hinna- kiri.

26. Kehtestati Sindi gümnaasiumi ruumide kasutusse andmise hinna- kiri.

27. Määrati huvihariduse ja -tege- vuse toetust summas 29 048,65 eurot 147-le Tori valla noorele.

28. Kehtestati Sindi sotsiaaltöökes- kuses osutatavate tasuliste tee- nuste hinnad.

29. Kehtestati Tori sotsiaal- majas

osutatavate tasuliste teenuste hinnad.

30. Muudeti Tori vallavalitsuse 02.06.2021 korraldust nr 417 „Koduteenuse ja saatja teenuse hindade kehtestamine“ kodu- teenuse pakettide maksumuste osas.

31. Otsustati sõlmida kolme isi- kuga sotsiaaleluruumi üürile- ping.

32. Volitati sotsiaalnõunikku täitma täisealise isiku eestkostja ülesandeid.

33. Kehtestati sotsiaaleluruumide üürihinnad ja haldustasud ala- tes 1. maist 2024:

- Sindi sotsiaal- majas asuvate sotsiaaleluruumide üüriks 3 eurot ja haldustasu suuruseks 2,50 eurot reaalosa pind- ala ruutmeetri kohta ühes kalendrikuus;
- Sauga sotsiaal- majas, Suigu sotsiaal- majas, Tori sotsiaal- majas ja Kalda Kodu asuvate sotsiaaleluruumide üüriks 3 eurot ja haldustasu suu- ruseks 1,50 eurot reaalosa pind- ala ruutmeetri kohta ühes kalendrikuus;
- muudes Tori valla omandis olevates, sotsiaaleluruumina kasutatavates eluruumi- des määrati üüriks 3 eurot reaalosa pinna ruutmeetri kohta ühes kalendrikuus. Halduskulude suurus määra- takse vastavalt korteriühistu poolt kehtestatud hinnale.

34. Anti välja korraldus kahju hüvi- tamiseks seoses õnnetusjuhtu- miga.

Vallavalitsuse istungite protokollide ja vastuvõetud õigusaktidega saab tutvuda valla kodulehel www.torivald.ee.

Rail Baltica Urge peatuse detailplaneeringu avalik väljapanek

**Tori vallavalitsus korraldab
8.04–22.04.2024 Rail Baltica
Urge peatuse detailplaneeringu
avaliku väljapaneku.**

Planeeritav ala asub Urge külas Jäneselja–Urge kõrvalmaantee vahetus läheduses. Kavandatava peatuse asukohas asub praegu haritav maatulundusmaa. Kavandatava Urge peatuse asukoht asub Kilksama külast u 2 km, Sindi linnast u 5 km ja Sauga alevikust ligikaudu 8 km kaugusel. Urge peatus paikneb raudtee idapoolsel (Sindi linna poolisel) küljel.

Urge peatuse rajamiseks ehitatakse jaamahooned, väliala koos parkimisalaga, juurdepääsu- ja kergliiklustee, ooteplatvormid ja ooteplatvormide vaheline altpääs.

Planeeringu eesmärk on maaüksuste jagamise ja sihtotstarvete muutmise teel moodustada äri- ja transpordimaa sihtotstarbega krundid, mis on vajalikud Rail Baltica Urge kohaliku peatuse rajamiseks.

Alale kavandatakse ühekorpuseline peatuse hoone ning välirajatised, lisaks luuakse reisijate ühendus altpääsuga.

Planeeringuga on kavandatud moodustada viis krunti. Jaamahooned ja selle väliala tarbeks moodustatakse Orasselja maaüksusest 5400 m² suurune, 80% reisijaid teenindava transpordimaa ja 20% kaubandus-, tootlustus- ja teenindushoone maa sihtotstarbega krunt, juurdepääsude ja parkimiseks 13384 m² suurune tee ja tänava ja parkimisehitise maa sihtotstarbega krunt. Teises etapis vajadusel väljaehitatava parkla tarbeks moodustatakse 2161 m² suurune parkimisehitise maa krunt ning puurkaevu tarbeks 644 m² suurune vee tootmise

ja jaotamise maa krunt. Juurdepääsu tagamiseks planeeringualalt avalikult kasutatavale teele on ette nähtud ajutine krunt, mis hiljem liidetakse vialdukti jaoks moodustava transpordimaa koosseisu.

Alale kavandatakse ühekorpuseline kuni 12 m kõrgune peatuse hoone ning välirajatised. Lisaks luuakse ühendus altpääsuga, mille täpsemad lahendused jäävad järgmistesse projekteerimisetappidesse.

Lisaks jaamahoonetele on lubatud püstitada ehitusteate kohustusega väikeehitisi ehitisealuse pinnaga kuni 60 m² ja kõrgusega kuni 5 m. Sellised hooned ja rajatised peavad olema põhihoone funktsiooni toetavad, näiteks katusealune jalgrattaparkla, prügihoone vms. Nimetatud rajatised ja hooned peavad mahtuma lubatud ehitisealuse pinna sisse ja tuleb kavandada arhitektuuriselt

ning mahuliselt sidusatena jaamahoonetega.

Kuna kavandatav kohalik peatus jääb üldplaneeringuga määratud raudtee trassikoridori ning on joonehitise juurde kuuluv selle kasutamise seotud hooned ja rajatised kogum (raudteejaama hooned, alajaam või muu selline), siis ei ole tegemist üldplaneeringut muutva detailplaneeringuga.

Planeeringu lahendusega saab tutvuda valla kodulehel www.torivald.ee/rail-baltica-urge-peatuse-dp ja eelneval kokkuleppel Sauga teenuskeskuses Selja tee 1a, Sauga alevik.

Arvamused ja ettepanekud detailplaneeringu lahenduse kohta palume esitada hiljemalt 22.04.2024 e-kirja teel aadressil tori@torivald.ee või kirjalikult Tori vallavalitsusele (Pärnu mnt 22, Sindi, Tori vald, 86705 Pärnu maakond).

Korteriühistud saavad õuealade korrastamiseks toetust taotleda

2024. aasta eelarves on valla korteriühistutele toetuseks jagada 20 000 eurot. Taotlusi oodatakse 15. maiks, taotlemise tingimused pole muutunud. Toetuse eesmärk on parandada hoovide välisilmet, parendada hoovide kasutamise võimalusi, suurendada korteriühistute omaalgatust ja koostöötahet ning tugevdada sotsiaalseid suhteid korterelamutes.

Hoov on korterelamut ümbritsev kinnistu või selle osa, mis on avalikult läbipääsetav ega ole piirdega piiratud.

Toetust võib taotleda:

- mängu- või spordiväljaku rajamiseks või parendamiseks;
- jalakäijate ala, sealhulgas haljas- või puhkeala rajamiseks või parendamiseks;
- hooviinventari paigaldamiseks või korrastamiseks (k.a prügikonteinerite hoiustamise kohad);
- rataste ja sõiduautode parkimiskohtade rajamiseks või parendamiseks;
- sõiduteede parendamiseks;
- kõnniteede rajamiseks ja parendamiseks.

Toetuse taotlemiseks tuleb Tori vallavalitsusele esitada vormikohane taotlus koos järgmistest dokumentidest:

1. korteriomanike üldkoosoleku või põhikirjast tulenevate volituste alusel juhataja protokoll koopia, mis sisaldab otsust hoovi heakorrastamiseks vajaliku töö teostamise kohta;
2. ühistootluse esitamisel kinnistus nõusoleku kohta ühistootluse esitamiseks;
3. vajadusel taotleja valitseda oleva naaberkinnistu omaniku nõusolek;

4. kinnistu või kinnistute plaan kavandatava töö asukoha skeemiga ning kavandatava töö kirjeldus;
5. fotod kavandatava töö asukohast enne tööde algust;
6. kavandatava töö eelarve;
7. vajaduse korral asjakohased kooskõlastused või nõusolekud kavandatava töö tegemiseks.

Vallavalitsuse poolt kinnitatud hindamiskomisjon kontrollib taotluse dokumentide vastavust ja õigsust ühe kuu jooksul ning vajadusel küsib juurde lisadokumente. Hindamiskomisjoni töö tulemusel tekib taotlejatest pinget.

Toetust antakse kuni 40% töö kogumaksumusest, kuid mitte rohkem kui 2000 eurot ühe taotleja kohta või 4500 eurot ühistootluse korral. Taotleja saab esitada aastast ühe taotluse.

Toetuse saajaga sõlmitakse leping. Toetuse saaja peab hiljemalt toetuse saamise aasta 3. detsembriks esitama vallavalitsusele vormikohase aruande töö teostamise kohta koos arvete, aktide ja maksekorralduste koopiatega. Toetust ei maksta korteriühistule ette, vaid pärast aruande esitamist.

Taotluse saab esitada valla iseteeninduskeskkonnas, kuid selle võib saata ka tori@torivald.ee. Lisainfo, viited ja taotlusvormid on valla kodulehel www.torivald.ee / Teenused ja toimingud / Ehitus ja planeerimine / Korteriühistute toetuse taotlus ja aruanne.

Jooksvalt saab infot küsida e-posti teel: signe.rongas@torivald.ee või telefonilt 525 3189.

Ootame rohkelt taotlusi!

Teade detailplaneeringu algatamisest Tammistes Mesika tn 3 kinnistul

Teatame Tori vallavolikogu 15. veebruari 2024 otsusega nr 235 algatatud detailplaneeringust ja keskkonnamõjude strateegilise hindamise mitteamatamisest Tammistes külas Mesika tn 3 kinnistul.

Mesika tn 3 kinnistu sihtotstarve on 100% elamumaa kogupindalaga 1075 m². Kinnistu paikneb Mesika ja Pilliroo tänava ääres. Põhja suunas külgneb kinnistu Mesika põik 1 ja Pääsusilma tn 2a kinnistutega, läänest Pilliroo tn 10 kinnistuga.

Mesika tn 3 kinnistu detailplaneeringu koostamise eesmärk on välja selgitada võimalus kinnistule abihoone ehitamiseks. Kinnistule kavandatakse abihoonet, mille tõttu kinnistu täisehitusprotsent ületab üldplaneeringukohast maksimaalset täisehitusprotsenti. Kõrvalhoone paiknemise määrab maa-küttetorustikust vaba ala. Abihoonet planeeritakse krundi lääneossa ja võimalik juurdepääs Pilliroo tänavalt.

Kinnistul kehtib Sauga vallavolikogu 16. juuni 2008 otsusega nr 42 kehtestatud Mesika tn 1 kinnistu detailplaneering, mille kohaselt on kinnistule määratud ehitusõigus kahe hoone ehitamiseks kokku kuni 200 m² ehitisealuse pinnaga, hoonete arv on lubatud kuni kaks, kõrgus kuni 7,7 m.

Kehtiva Sauga valla üldplaneeringu alusel jääb planeeringuala tiheasustusalal paiknevale väikeelamu maa-alale (EV). Üldplaneeringu seletuskirjas on

välja toodud hoonestustingimused, mh ka krundi suurim lubatud täisehitusprotsent, mis on 10-20%. Seejuures on tiheasustusaladel täiendav tingimus, et 1200 m² kuni 3000 m² kinnistutel on täisehitus kuni 15% (lubatud on ehitada elamu ja kuni kaks abihoonet). Planeeringuga kavandatav tegevus ei vasta kehtivale üldplaneeringule. Arvestades planeeringualaga hõlmatud krundi suurust (1075 m²) on üldplaneeringu kohaselt täisehitus lubatud 20% kinnistust. Kinnistul asub elamu ehitusaluse pinnaga 200 m² ja võimaliku abihoone

planeerimisega ületab see krundi täisehitusprotsenti. Eeldatav täisehitus on 25% krundi pinnast.

Eelnevast lähtuvalt on tegemist üldplaneeringut muutva detailplaneeringuga. Üldplaneering seab üldiselt asjakohased tingimused elumupiirkonna arenguks, kuid teatud juhtudel jäävad mõistliku suurusega (u 200 m²) pereelamu ja abihoone ehitamiseks piirangud liiga kitsaks.

Planeeringu materjalidega saab tutvuda valla kodulehel www.torivald.ee/tammiste-kula-mesika-tn-3-dp.

VEESÜSTEEMID KORDA

HAJAASUSTUSE PROGRAMMI ABIL

Kõik toimingud alates taotluse vormistamisest kuni lõpparuannete edastamiseni.

TASUTA TAVA- JA VIDEOKÕNED

5624 1259

Solar Caravan OÜ
peeter@solarcaravan.ee
Audru

Tori valla ettevõtjate ümarlaud meelitas kohale rekordarvu huvilisi

KATI SAAGIM
KOMMUNIKATSIOONI-
NÕUNIK

Neljapäeval, 7. märtsil toimus Tori valla ettevõtjate ümarlaud, mis on suurem kohtumine valla ettevõtjatele. Tori vallavalitsuse arendusnõuniku Kaire Ilusa sõnul külastatakse iga kord mõnd valla ettevõtet ja toimub seminar ettevõtjale aktuaalsetel teemadel. Oluline osa on ka arutelul, kus osalistel on võimalik anda vallavalitsusele tagasisidet ning sisendit arengute ja arenduste osas.

Päev algas kahe kohaliku ettevõtte külastusega. Skandinaavia turule täispuit- ja alumiiniumprofiilaknaid ja -uksi tootva osäiingu JABS Jõesuu tegevjuht Reymo Kreuz ning tehnika- ja kvaliteedijuht Kaupo Reinsalu tutvustasid ettevõtte tegevust ja viisid külastajad tootmispoolele ekskursioonile. Ettevõtte alustas Eestis tegutsemist 2001. aastal, mil oli tööl vaid 20 inimest. Nüüdseks on firma laienenud 9000-ruutmeetrisele tootmispinnale, tehases valmib päevas keskmiselt 300 ust ja akent. Aastaringse tootmisega pakutakse püsivat töökohta enam kui 150 inimesele, töö käib kahes vahetuses. Kaks aastat tagasi tehti kolme miljoni eurone investeering tehnoloogiasse, millega automatiseeriti suur osa tootmisprotsessist.

Teine tuur viis külastajad Tori siidritallu, mille pere-

mees Karmo Haas tutvustas pereettevõtte telgitaguseid. 2014. aastal asutatud ettevõtte õunaistandiku suurus on tänaseks ligemale kümne hektarit ja seda laiendatakse veelgi. Pererahvas on kõikide oma toodete sünni juures alates õunapuude paljundamisest ja pookimisest kuni toote valmimise ja villimiseni.

Kui esiti pidi päev jätkuma ümarlaua ettekannetega Tori siidritalus, siis osalejate rohkuse tõttu tuli seminar korraldada Tori rahvamajas. Seminari teemad valiti ettevõtjate kogutud tagasiside põhjal.

Kiire interneti jõudmisest maapiirkonnas ettevõtjani rääkis majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi sideosakonna nõunik Raigo Iling. Iling märkis, et riik on alates 2009. aastast viinud ellu mitmeid toetusmeetmeid nii baas- kui juurdepääsuvõrkude toetamiseks kogusummas 144 miljonit eurot. Selle tulemusel on ehitatud 7000 kilomeetrit baasvõrku ning loodud juurdepääsuvõrkudega liitumise võimalus umbes 57 000 aadressile. Pooleli on tööd veel umbes 11 000 aadressi osas. Kokku ootab maapiirkondades püsiühendust veel umbes 120 000 aadressi ning investeeringuvajadus on suurusjärgus 300 miljonit eurot.

Kuna koostamisel on valla uus üldplaneering, andis Tori vallaarhitekt Helle-Triin Hansumäe ülevaate ruumi-

lise arengu põhimõtetest ja sellest, kuidas need mõjutavad ettevõtteid. „Üldplaneeringu koostamine ei tähenda pelgalt ehitusreeglite kehtestamist,” rõhutas Hansumäe. Valla ruumilise arengu põhimõtete järgi on näiteks oluline säilitada ja tugevdada viit suuremat keskust (Sindi, Sauga, Tammiste, Are, Tori) ja soodustada olemasoleva keskkonna kasutust. Tähtis on arvestada ka kergliiklejate vajadustega ning oma tegevustes lähtuda keskkonnasäästlikest lahendustest.

Millised võimalused on kohalikel ettevõtjatel tulevikus saada ilma võrgutasuta elektrit? Tori valla taastuvenergeetika projektijuht Kalev Mitt tõdes, et võimalused on üpris head, kuid selle nimel tuleb ka vaeva näha. Vastavalt elektrituruseadusele on võimalus ehitada otseliini kuni kuue kilomeetri kaugusel paikneva elektripaigaldiseni (näiteks tuulepargi liitumispunkti). Kui elektrit edastatakse ja tarbitakse läbi otseliini, siis võrgutasusid, mis on elektriarvel märkimisväärne komponent, võrguettevõttele tasuma ei pea.

Tori vallavanem Lauri Luur tõdes, et vallal on potentsiaali kujuneda eelistatuimaks elukohaks Pärnumaal. Selle väljakutse elluviimiseks võetakse eesmärgiks kujundada vallaelanike jaoks võimalikult terviklik piirkond. Lähiaastatel on plaanis näiteks Tammiste algkool-kogukonnakes-

JABS Jõesuu tehases valmib päevas keskmiselt 300 ust ja akent

Foto: Kaire Ilus

Tori siidritalus tutvuti pereettevõtte telgitagustega

Foto: Kati Saagim

kuse rajamine, Tori põhikooli energiatõhususe tõstmine, Jänesselja ja Sindi lasteaedade targale juhtimisele üleviimine, Sauga keskuse arendus ühes kooliga ning mitmete jalgratta- ja jalgreede väljaehitamine.

Ettevõtjate varasemast tagasisidest on selgunud, et nad ootavad vallalt muu hulgas teede kvaliteedi parandamist, kanalisatsiooni biopuhastite väljaehitamist, abi internetiühenduse viimase miili rajamisel, aga ka nende huvide eest seismist. Vähem oluline ei ole ettevõtjatele valla hea maine ja elukeskkond ning inimeste harimine kodukoha korrashoiul.

Ettekannetele järgnes arutelu, kus ettevõtjatel avanes

hea võimalus omavaheliseks suhtluseks ja mõtete vahetamiseks.

Pärnumaa arenduskeskuse turundusjuhi Hando Murumäe sõnusi on sellised kohtumised valdada ja ettevõtjate vahel vajalikud ning see on hea võimalus silmast-silma erinevatel teemadel arutada ja üksteise tegemisi tagasisiendada. „Piltlikult öeldes on ettevõtlus iga omavalitsuse mootoriks – osalemine sellisel üritusel on igati mõistlik, kui soovetakse kursis olla valla arenguplaanidega ning samas ka ise sõna sekka öelda,” märkis Murumägi. „Lõpuks on muidugi kõige olulisem, et selle tagasisidega ka midagi peale hakata. Mulle tundub, et Tori vallas seda ka

teha.”

Viimase nelja aasta jooksul on Tori vallas toimunud kaks ettevõtjate ümarlauda, neist esimene oli 2020. aastal väiksemas ringis, et saada sisendit ettevõtlusuuringule. Teine sarnane kohtumine oli 2022. aastal koostöös Pärnumaa arenduskeskusega Sindis Plasma Pros. Seejuures on osalejate hulk iga korraga kasvanud – sel aastal osales üritusel umbes poolsada huvilist.

Tänavune ettevõtjate ümarlaud näitas, et Tori valla ettevõtjatel on selliste kohtumiste vastu huvi. Tagasisideküsitlusele vastates on osalejatel võimalus anda ka sisendit järgmise ümarlaua teemade ja asukohale.

Miks on kortermajale vaja varjumisplaani?

JAANUS OTS
LÄÄNE PÄÄSTEKESKUSE
VARJUMISKOHTADE NÕUNIK

Üle poole Eesti elanikkonnast elab korterelamutes, mille kriisi-, aga eriti varjumiskindlus vajab parandamist. Seetõttu võiks iga kortermaja elanikud läbi mõelda oma maja varjumiskindluse ja toimipidevuse juhuks, kui tekib vajadus varjumiseks.

Elanikkonna varjumiskohad on kodanikuks kriitilise taristu oluline osa ja viimase kahe aasta jooksul järjest aktuaalsem teema. Üks korralik varjumiskoht peab kodanikele kaitset pakkuma relvamõjude ja hoonete kokkuvarisemise ning kiirguse ja ka lahingugaaside eest. Lisaks sõjalisel ohule võib varjumine vajalikuks osutuda era- ja korterelamiste ilmastikuolude või ulatusliku õhusaaste korral.

Vahet tuleb teha avalikul varjumiskohal, mis on mõel-

dud avalikus ruumis olevatele inimestele vahetu ohu korral kiireks lühiajaliseks varjumiseks, ja mitteavalikul varjumiskohal, mis on konkreetse hoone elanikele ja nende lähedastele mõeldud varjumiskoht. Viimastele ehk kortermajade varjumiskohtadele siinkohal ka keskendumine.

Meie põhjanaabri Soome seadusandluse lähtekohaks on 1939. aastast alates olnud see, et elanike varjumiskohtade rajamine on loomulik pool ehituskeskkonnast ja hoonete lahutamatu osa. Kuna meil pole aastakümneid tsiviilkaitses suunal selles osas tegutsenud, siis on olemasolevate kortermajade puhul kiirem lahendus keskenduda keldriruimide varjumiskohtadeks kohandamiseks ja kasutuselevõtuks. Selleks on korteriühistutel mõistlik alustada oma kortermaja varjumisplaani koostamisega esimesel võimalusel. Ideaalis tähendab

kortermaja varjumisplaani läbimõeldud plaani, milles on kavandatud tegevused kortermaja vaba keldriruimi varjumiskindluse tõstmiseks.

Soovitused hoonele

- Hoidke hoone evakuatsiooniteed läbitavad, ohuolukorras peab olema tagatud koridorides takistusteta liikumine.
- Vaadake üle keldri seisukord – koristada sinna kogunenud prügi ja praht.
- Varisemise võimalused on viidud miinimumi – toetamine.
- Varjumiskoht olema varustatud vähemalt kahe sisseväljapääsuga.
- Keldrite ukseid peaksid olema tugevdatud ning sarjastatud hoone üldvõtmega.

Soovitused ruumidele

- Varjumiseks mõeldud ruumid peavad olema puhtad

- ja korrastatud.
- Varjumisruumi ei tohi paigutada näiteks soojasõlme või muudesse tehnilistesse ruumidesse.
- Varjumisruumide kõrgus võiks võimalusel olla vähemalt 2,3 m.
- Varjumiskoht peab olema varustatud avariivalgustusega elektrikatkestuste korral – generaator ja avariivalgustus.
- Varjumiskohas peab olema tagatud piisav hapnikusaldus õhus – ventilatsioon, õhuklapid või tuulutusaknad.
- Aknad kindlustatakse liivaga täidetud plastik- või tekstiilkottidega.
- Vältimaks keldriruimide üleujutamist peavad vee ja kanalisatsiooni püstikud õhurünnaku ajaks olema suletud ja tühjaks lastud.
- Varjumiskohas võiks optimaalselt olla 1,5 m² põrandapinda iga varjumiskohas

- viibiva inimese kohta.
- Varjumiskoha ruumide viimistlemisel kasutada mittepõlevaid materjale.
- Varjumiskoht võiks olla varustatud pinkidega istumisvõimaluse tagamiseks.
- Varjumiskohas võiks olla töökorras sidevahend edasiside tegevusjuhendite ja informatsiooni vastuvõtuks (patareid- või akutoitel raadio).
- Varjumiskohas peab olema joogiveemahuti või pudeletes joogivesi arvestusega vähemalt 2-3 liitrit joogivett inimese kohta.
- Materjale toetamiseks ja akende kindlustamiseks on otstarbekas eelnevalt soetada ja ladustada.
- Varjumiskoht peab olema varustatud esmaste tulekustutusvahenditega.
- Kuna arvestatakse eelhoiatuse ajaga (72 h), saab varjumise ruume vajadusel kasutada muudeks eesmär-

kideks ja hoida seal kergesti teisaldatavaid esemeid.

Kui sobilikud ruumid on üle vaadatud ja eelnev läbi mõeldud ning plaanina kirjas, saab hakata juba korraldama, millest alustada, mis perioodi jooksul ja kuidas neid ülesandeid eelarveliselt lahendada.

Kortermaja kohandamine vabade keldriruimide olemasolul sobivaks varjumiskohaks on hea tahtmise korral lihtsasti teostatav – **kelder peaks olema tarbetust kraamist vaba, tehnilises mõttes korras, sellel on mitu väljapääsu, tagatud on alternatiivlekter ning õhuvahetus.**

Kortermaja varjumiskindluse tõstmise ja toimipidevuse aitab tagada vaid läbimõeldud ja eelarvestatud **varjumisplaani**. Vaata lisaks olevalmis. ee leheküljelt siseruumidesse varjumise juhiseid.

Tori valla lastekaitseõunik Liina Lelov-Aasmaa on Pärnumaa aasta sotsiaalvaldkonna töötaja

Pärnumaa omavalitsuste liit valis välja 2023. aasta sotsiaalvaldkonna tunnustuste saajad. Tori valla lastekaitseõunik Liina Lelov-Aasmaa sai Pärnumaa aasta sotsiaalvaldkonna töötaja tiitli.

Liina on tegutsenud lastekaitsetöötajana alates 2013. aastast – alguses lastekaitse spetsialistina Sauga vallas ning pärast haldusreformi lastekaitseõunikuna Tori vallas. Oma tööd teeb Liina täie pühendumusega, vaatamata seejuures kella või nädalapäeva ega seda, kas on puhkuse- või tööperiood. Kui on vaja, siis lastekaitse reageerib. Oma ärksa meele ja pidevalt positiivse ning päiksena särava naeruseisega suhtumisega on Liina nakanud tervet lastekaitse spetsialistide meeskonda. Heaks

näiteks on ühel lastevanemate koolitusel tekkinud olukord, kus oli tarvis kiiresti korraldada lastehoid, et vanemad ei jääks neile suunatud koolitusest ilma. Liina oli esimeseks lapsehoidjaks ja kaasas ka kolleegi. Lapsed said hoitud ja vanemad koolitatud. See on ainult üks näide paljudest, kus laste ja perede huvid on seatud esikohale. Ka kolleegid hindavad Liinat eriti kõrgelt, olles valinud ta Tori vallavalitsuse aasta kolleegiks. Liina puhul kehtib kõnekäänd „töö kiidab tegijat“.

Pärnumaa sotsiaalvaldkonna auhindade üleandmine ja tänuõhtu toimus 26. märtsil. Tunnustustest rohkem Pärnumaa omavalitsuste liidu kodulehelt <https://pol.parnumaa.ee>.

Foto: Kristhel Vaht

„Kaks kohviringi ümber Soomaa“ ootab külastajaid

Rohelise Jõe maa ettevõtjad ja ühendused kutsuvad kõiki 14. aprillil külla ning pakuvad kohalikke maitseid.

Tori vallas ootab külastajaid kuus ettevõtet.

1. Tori hobusekasvandus (Pärnu mnt 10, Tori alevik), kontakt Agris Juhkov, tel: 516 3588, agris.juhkov@memu.ee. Hobutakso Tori aleviku kohvikute ja vaatamisväärsuste vahel.
2. Kunstiköök ja Ange Ingliid (Sanksu tee 4, Taali küla), kontakt Ange Etti, tel: 5566 4518, angeetti@gmail.com. Käsitöö – savrätitehnikas esemed, vilditud inglid, sulgedest ehted.
3. Alpaka farm (Laane talu, Niidu küla, Tori vald), kontakt Kaja Varmison, tel: 553 1531, kaja@alpaka-farm.ee. Alpaka, laamad, guanakod, lambad, kitsed ja väiksemad sõbrad. Tutvume loomadega, jalutame alpaka dega, avatud on Norra vahvlikohvik.
4. Klaara-Manni puhke- ja seminarikeskus (Randi-välja küla), kontakt Kadi Ruumet, tel: 5803 2913, kadi@klaaramanni.ee. Ürituste korraldus, majutus, toitlustus.
5. Levikivi (Levi küla) kontakt Marina Randväli, tel: 5668 0013, levikivi@levikivi.ee. Levikivi kivi-kojas SoomaamooS, kohv, kook ja kodumaine köök, käsitööpood. Kivikunsti õpituba (vajalik eelregistreerimine). Kevadised klõpsud suurtel kividel,
6. Põnka puhketalu (Romvelli OÜ, Rätsepa küla), kontakt Raivo Olesk, tel: 513 1363, info@ponka-land.com. Majutus ja toitlustus.

kiigel või põkaroolis. Pirukas pöske, kohv termostassi ja metsakilomeetritele – aasta lind kägu on juba kohal.

6. Põnka puhketalu (Romvelli OÜ, Rätsepa küla), kontakt Raivo Olesk, tel: 513 1363, [info@ponka-](mailto:info@ponka-land.com)

land.com. Majutus ja toitlustus.

Külastajaid ootavad ettevõtted ka naabervaldadest, rohkem infot Rohelise Jõe maa koostöökoja kodulehelt <https://joemaa.ee/kaks-kohviringi-umber-soomaa-14-04-2024>.

Lemmiklooma pidamisest ja lemmiklooma pidajatest

ANDRES RIIVITS
KORRAKAITSEAMETNIK

Kellele meist ei meeldiks omada neljajalgset sõpra, olla temale heaks koolitajaks või lihtsalt heaks peremeheks. Heaks peremeheks olemine tähendab aga vastutust ja vastutusega seotud kohustuste täitmist. Seda seepärast, et koerad-kassid oleks omanike poolt hooldatud, vaktsineeritud, toidetud ja mis peamine – ei pääseks oma tahtmist mööda hulkuma sinna, kus halval juhul võib lemmikloom panna ohtu kellegi elu või satub ohtu tema enda elu.

Tori vallas on aja jooksul tekkinud mitmeid, tihti ka raskesti lahendatavaid naabrite vahelisi tülisid, mille tegelik algpõhjus on vallas kehtestatud koerte ja kasside pidamise eeskirja hoolimatu eiramine.

Seega ei ole liig meelde tuletada, et Tori vallas vastu võetud koerte ja kasside pidamise eeskirja § 2 kehtestab lemmiklooma pidamise üldnõuded. Eeskirjast tulenevalt peab lemmiklooma territoorium olema piiratud nii, et lemmikloom sealt omal tahtel välja ei pääse, ja lemmiklooma pidaja peab välistama lemmiklooma ärajooksmise ja inimestele või loomadele kallaletungimise võimaluse. Lahtiseletatult tähendab see, et kassid ja koerad peavadki olema rangelt piiritletud alal, näiteks tarastatud aias või peremehe kodus suletud ukse taga. Kui näiteks lemmikloom ruumas aiavärava alt läbi, värav oli avatud või piiritletud alal ei ole üldse väravat ja lemmikloom väljus territooriumilt, on tegu juba eeskirja mõistes omanikupoolse järelevalve puudumisega. Lemmiklooma järgmisi tegevusi ei ole võimalik ette prognoosida, reeglina järgnevad naabrite kaebused, et vabalt ringijooksev koer hirmutab möödujaid või hulkuv kass kakleb liigikaaslasega ja märgistab naabrimehet sõidukit. Neil juhtudel on õigus sekkuda pädevatel Tori valla ametnikel, viia lemmiklooma omanikuga läbi

vestlus, koostada kirjalik mär-gukiri või koostada eeskirja rikkujale ettekirjutus-hoiatus koos sunniraha täitmise-ga. Juhul, kui lemmikloom ründas ja sellega kaasnes vigastus teisele loomale või inimesele, muutub olukord juba tõsisemaks ja koerte kasside pidamise eeskirja rikkumise eest, kui see on põhjustanud varalise kahju või inimesele tervisekahjustuse, võidakse karistada rahatrahviga kuni 200 trahviühikut. Halvemal juhul võib lahtipääsenud koera rünnak lõppeda inimesele eluaegase invaliidistumisega.

Tori valla koerte ja kasside pidamise eeskirja § 4 sätestab lemmikloomade märgistamise ja nende üle arvestuse pidamise. Märgistamise kohustus tähendab seda, et koer peab olema (kass võib olla soovituslikult) märgistatud mikrokiibiga. Neid toiminguid viib läbi kohalik veterinaar või loomakliiniku veterinaar. Selline kohustuslik kiibistamise toiming peab olema tehtud hiljemalt kolme kuu jooksul pärast koera sündi. Lisaks eelpool nimetatule peab lemmikloom olema vaktsineeritud erinevate taudide vastu ja veterinaari poolt lemmikloomaregistrisse kantud. Lemmikloomaregister on lemmiklooma omanikule eriti kasulik juhul, kui lemmik juhtub kaduma või ära jooksmas. Mikrokiibi kaudu saab hulkuva või ärajooksnud looma identifitseerida ja tema omaniku kindlaks teha. Vajadusel pakub Tori vald loomaomanikele abi looma lemmikloomaregistrisse kandmisel.

Ei tohi unustada, et Tori valla koerte ja kasside pidamise eeskirja § 3 nõuab seda, et lemmiklooma tohib viia avalikku kohta jalutusrihmaga või kandmisvahendis, et oleks tagatud kaaskodanike ja teiste loomade ohutus. Lemmikloomaga jalutades on loomaomanik kohustatud koristama looma väljaheited.

Omalt poolt soovin kõigile lemmikloomaomanikele turvalist ja mõistlikku, eeskirjast lähtuvat ja ohutut loomapidamist.

Aprillist teenindab valla veetarbijaid Pärnu Vesi

Alates 1. aprillist teenindab kogu Tori valla vee-teenuse tarbijaid Pärnu Vesi.

Kõikides Sindi Vee senistes piirkondades kinnitatud vee- ja kanalisatsiooniteenuse hinnad jäävad kehtima. Tarbijad ei pea lepingut ümber tegema, kuid need, kellel on e-arve püsimakse leping pangas, peavad sõlmima pangas uue lepingu, märkides uueks makse saajaks AS Pärnu Vesi. Muudatuse saab teha peale esimest arvet.

Märtsikuu tarbimise arved esitab juba Pärnu Vesi.

Veenäidud esitada hiljemalt 5. aprillil:

- Pärnu Vee kodulehel www.parnuvesi.ee
- helistades automaatvastajal 445 5652
- kirjutades vesi@parnuvesi.ee.

Pärnu Vee kontor ja kassa asub Vingi tn 13, Pärnu. Arveid saab tasuda nii sularahas kui kaardiga.

Pärnu Vee kliendiinfo telefon 445 5660 töötab ööpäev läbi, sealt saab infot ka avariide korral.

ANNAME AU!

NAISKODUKAITSE TORI JAOSKOND KUTSUB FOTOJAHILE:

TORI SINILILLERADA 2024

1.-28.aprill 2024

Pange kokku fotojahi huviliste seltskond, mõelge meeskonnale nimi! Arv pole oluline, võib ka üksi

Mängu kaart asub Tori rahvamaja parklas. Leidke üles sinilillemärgiga tähistatud objektid

Pilt tehke selliselt, et pildil oleks näha nii objekt kui iga meeskonna liikme riietusel sinilille märk, käepael, t-särk, müts või mõni ära tuntav heategevuslik meene

Fotod saata kollazina koos meeskonna nimega:

sinilillerada@gmail.com

Kõikide osalejate vahel, kes on täitnud mängureeglid, loositakse: 10 Apollo Kino kinkekaarti

10 Tori Valla Kultuurikeskuse kinkekaarti

Sinililletoodete heategevusmüük ja info 529 7216 Ave Aaslaid

annameau.ee
Sinililltega toetad kaitseväge ja Kaitseväe veteran

NAISKODUKAITSE

TORI VALD ANNAB VÄLJA LOOME- JA SPORDI-STIPENDIUMI

Tori vallas elavatele kujutava, audiovisuaalse või lavakunsti, kirjanduse, muusika, rahvakultuuri, arhitektuuri alal tegutsejale rahvusvahelisel tasemel või sportlasele, kelle tulemused võimaldavad osalemist Euroopa ja maailmameistrivõistlustel ning olümpiamängudel.

Täpsem info ja taotlemise tingimused valla kodulehelt: www.torivald.ee/loome-ja-spordistipendium.

Stipendiumi taotluste esitamise tähtaeg on 30. aprill: tori@torivald.ee.

Pesakastide meisterdamine ja paigaldamine on üks väike, aga loodusteadlik samm

KÄRT LINDER
KESKKONNANÕUNIK

Sel aastal toimuv elurikkuse koolituste sari, mis on pühendatud loodusteadlikkuse tõstmisele, sai avalöögi 2. märtsil Sindi avatud noortekeskuses ja Sauga teenuskeskuses toimunud pesakastide meisterdamise töötoaga. Meisterdamist juhendas ja kasulikke infot jagas ornitoloog Margus Ots Eesti ornitoloogiaühingust.

Elurikka keskkonna säilimine sõltub just meie endi tegudest – igaüks saab loodust kaitsta ja iga hoov võib olla looduskaitseala. Pesakasti paigaldamine on väike, aga ääretult oluline samm, mis aitab kaasa liikide ja nende elupaikade säilimisele.

Töötubades osalenud said teada sellest, kellele ja miks on pesakastid vajalikud, millega peab pesakasti meisterdamisel arvestama, kuhu ja kuidas seda paigutada ning kas ja millal pesakasti puhastada. Töötoas valminud pesakasti sai iga meisterdaja endaga kaasa võtta ja sobivasse kohta paigaldada.

Pesakastide vajalikkus

Tiivulistele pesakastide meisterdamine ja nende paigaldamine on üks lihtsamaid ja levinumaid meetodeid oma aia, aga miks ka mitte kodulähedase pargi või metsatuka elurikkuse hoidmiseks ja suurendamiseks. Näiteks noortes metsades või tugeva inim mõjuga maastikes on pesaks sobivate looduslike õõnsuste arv väike, mistõttu aitab pesakasti paigaldamine igati just traditsiooniliselt puuõõntes pesitsejate liigirikkusele ja asustustihedusele kaasa. Neid liike, keda saame aidata pesakasti tegemisega, on küllaga.

Peamised põhimõtted

Pesakastide tegemisel tuleb kasutada kuiva vähemalt 2 cm paksust lauda, näiteks sobib hästi okaspuu saematerjal. Sobilikud on loomulikult ka erinevad jäägid, kvaliteetset lauda pole mõtet selleks osta. Värskest saetud laud ei sobi, sest kipub lõhki kuivama. Töötoas jagati igale meisterdajale komplekt: esi- ja tagakülge, nende vahed, põhi ja katus. Pesakasti naeltega kokku loomiseks on vajalik vaadata laua aastaringe, mille järgi kindlaks teha, kas tegemist on välis- või siseküljega. Samuti on vajalik jälgida laua loomulikkumerust.

Erinevatel lindudel on eri suurusega pesakastid. Universaalsed mõõdud: pesakasti kõrgus vähemalt 30 cm, ava 3-3,5 cm, põhja sisemõõt 10x10 cm. Sellises mõõdus

Pesakastide meisterdamise töötubades leidsid tegevust nii suured kui väikesed

Foto: Kärt Linder

pesakast sobib paljudele, näiteks rasvatihasele, põldvarblasele, puukoristajale, mustkärbsenäpile. Rasvatihane on neist usinaim, kuna asustab enamiku pesakaste – kui teised linnud tulevad, on tema juba pesakasti hõivanud. Kui on soov kuldnoka pesakasti meisterdada, siis peavad olema mõõdud suuremad: pesakasti kõrgus vähemalt 35 cm, ava 5 cm, põhja sisemõõt 15x15 cm. Suure avaga pesakasti väikesed linnud ei lähe, sest röövlinnud pääsevad neile ligi.

Pesakasti valmistamisel on soovituslik panna põhi seinte vahele, sest niiviisi on tulemus parem – põhi püsib kindlamalt, vesi ei pääse seda mädandama ja lindudel on meeldivam ning kuivem pesitseda.

Kindlasti on kõik näinud pesakaste, millel on ava all iste- ehk nn laulupulk. Näiteks kuldnokale võib see meeldida, aga väiksematele lindudele ei ole pulka üldse vaja. Pulk on kasulik hoopis pesarüüstajatele, näiteks kasile või nügisele, kes pulgale toetudes pesale paremini ligi pääsevad.

Asukoha valik

Pesakastide paigaldamisega ei tohi üle pingutada. Kui väikesel alal, näiteks eramu hoovis on palju pesakaste, siis ei jagu väikestele lindudele seal toitu, kuna nad käivad toiduotsingutel ainult 50-70 meetri kaugusel. Samuti peab jälgima, kas üle aia asuvat naabritel on oma hoovi paigaldatud pesakast, ja hindama, kui kaugel see teie omast asub. Näiteks metsas võiksid pesakastid olla üksteisest vähemalt 50 m kaugu-

sel. Pesakasti sobilik kõrgus maapinnast on 2-3 m.

Kuldnokale mõeldud pesakaste võib panna tihedalt, sest kuldnokad käivad toitu otsimas lausa kilomeetri raadiuses. Ka vanades pargipuudes on palju õõnsusi, mistõttu pesitsevad kuldnokad seal justkui kortermajas. Kuldnokale on sobilik pesakasti kõrgus maapinnast 4-5 m.

Pesakasti võib panna puu või teiba otsa või lüüa hoone külge. Selle paigaldamisel tuleb jälgida, et pesakast ei oleks otsese päikese käes. Soovituslik on paigaldada kast poolvarju.

Pesakasti puhastamine

Linnud enamjaolt oma pesakaste kuigi hoolikalt ei puhasta, vaid toovad vana pesamaterjali peale muudkui uut kraami. Usinaim puhastaja on kuldnokk, aga kui jätta näiteks rasvatihase pesakast puhastamata, siis on kahe aastaga pesakast ääreni pesamaterjali ehk tema puhul sammalt täis. See mure on suurem nende lindude puhul, kes pesitsevad rohkem kui üks kord aastas. Pesakasti puhastamiseks on vajalik, et selle katus või külge oleks avatav. Avatava katuse tegemiseks saab paigaldada hinged või siis katuse siseküljele klotsi, mis tihedalt seinte vahele mahub.

Soovituslik on pesakast üks kord aastas maha võtta, puhastada ja seisukord üle vaadata. Pesitsusaja lõpus ehk suve lõpus pesa puhtaks teha ei soovi – pesakasti tekib palju parasiite (nt kirbud), kes talvel külmaga hävivad; talvel käivad tihti hiired pesakastis magamas, selleks

tassivad nad pesakasti näiteks puulehti täis; kaelushii- red võivad pesakasti ka sahvri teha ja sarapuupähkleid täis tassida. Seega on hea aeg pesakasti kontrollimiseks ja puhastamiseks veebruar kuni märtsi esimene pool. Märtsi lõpus hakkavad linnud juba pesitsuspaika otsima.

Kuigi kuldnokad puhastavad oma pesakasti, tasub ka nende pesakastid üle vaadata igal aastal – värbkakud teevad toidutagavarade sahvri puuõõnsusesse või kuldnoka kasti, mistõttu võib sealt talve lõpus leida surnud hiiri ja linde. Kuldnoka kasti võib asustada ka orav.

Rohkem infot pesakastide kohta leiad näiteks Eesti ornitoloogiaühingu kodulehelt www.eoy.ee.

Koos perega pesakastide meisterdamise töötoas osalenud Merilin Aaslaid sõnas, et nad teadsid oma osalemis- soovist kohe, kui pesakastide meisterdamise töötoa üleskutse ilmus. „Keskkond ja loodushoid on juba varemgi meie jaoks olulise tähendusega olnud, aga Tori valla aktiivne tegevus – sealhulgas mullune elurikkuse projekt – on neid teemasid veelgi enam teadvustanud ja päevakorda toonud,“ rääkis Aaslaid. Ta leidis, et pesakastide meisterdamine oli sarnaselt teistele koolitustele põhjalikult ette valmistatud ja spetsialisti poolt läbi viidud: „Töötoas said kõik kevadeootuses lindude pesitsuse hõlbustamiseks käed külge panna. Lisaks jagas Margus Ots Eesti ornitoloogiaühingust hulgaliselt vajalikke teadmisi, mida aialindude eluolu puhul jälgida. Töötoas valmistatud pesakastid seadsime juba paika ja

oleme ootusärevad, millal esimesed kevadekuulutajad neid asustama saavad.“

Töötubade korraldamist toetas SA Keskkonnainvesteeringute Keskus loodus-

kaitse programmist. Suur tänu ka Sindi avatud noortekeskuse juhatajale Angelikale väga külalislahke vastuvõtu eest ja osatähingule Hansa- print laudu kaitsva papi eest!

MIS ON TULEMAS?

Kui märtsi alguses said tänavuse koolitussarja raames pesakastid meisterdatud, siis aasta jooksul toimub veel mitmeid huvitavaid ja eriliimelisi koolitusi.

Kevadel:

- » kodumajapidamises kasutatavad ohtlikud ained inimesele ja loodusele (kodu-keemia, kosmeetika);
- » bioloogilise mitmekesisuse säilitamine ehk loodusteadlikkus koduaias;
- » võõrliigid.

Sügisel:

- » loodust säästev käitumine;
- » looduslähedased sademeveelahendused;
- » mida peab teadma metsloomadega kokkupuutumisel?

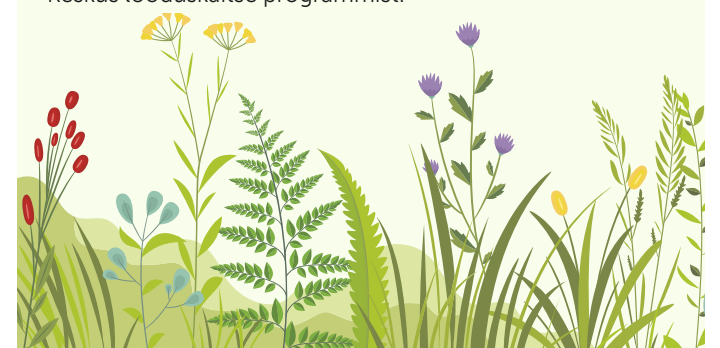
Koolitused toimuvad erinevates valla keskustes (Are, Sauga, Tammiste, Sindi ja Tori), et pakkuda igale koolitusest osavõtjale asukohta- ja ajapaindlikkust.

Lisaks on plaanis kolm matk-koolitust Sindi linna külje all asuvasse Kõrsa rabasse, kus Tartu ülikooli ja Eestimaa looduse fondi eksperdid tutvustavad WaterLANDS projekti (märgalade taastamist) ja räägivad üldiselt looduses liikumisest. Harival matkal osalemiseks registreeritakse valla erinevatest piirkondadest transport.

Koolituste info lisatakse jooksvalt veebilehele elurikas.torivald.ee, kus toimub ka eelregistreerimine. Igale koolitusele tuleb ennast eraldi registreerida! Koolitused on osalejatele tasuta.

Lisainfo valla keskkonnainvesteeringute Keskusest, e-post kart.linder@torivald.ee, tel 5594 0777.

Koolituste korraldamist toetab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus looduskaitse programmist.

Aia- ja haljastujäätmete käitlemisest

Aia- ja haljastujäätmete käitlemiseks võib:

1. kompostida jäätmed oma aias;
2. anda need üle jäätmevedajale, aktsiaseltsile Eesti Keskkonnateenused.

Biologunevate aia- ja haljastujäätmete kogumine toimub kogumisringidena 1. aprillist kuni 30. novembrini. Tellimus tuleb esitada e-posti aadressil viljandi@keskkonnateenused.ee või telefonil 435 5025. Ringide toimumise ajad lepitakse eelnevalt kokku.

Üleantavad aia- ja haljastujäätmed peavad olema pakitud läbipaistvasse, suletud ja kergesti teiseldatavatesse biologunevatesse kottidesse ning sisaldama üksnes aia- ja haljastujäätmeid. Ühe koti kaal ei tohi ületada 10 kg. Kotid tuleb paigutada asukohta, millele jäätmevedaja hästi ligi pääseb. **Jäätmete üleandmine on tasuta.**

Biologunevad aia- ja haljastujäätmed on aedade ja haljasalade hooldamisel tekkinud biologunevad jäätmed nagu rohi, lehed, peened oksad, hein ja taimed. Puuosad ja kannud äraveoteenuse alla ei käi, need saab viia Paikre prügilasse.

Mida teha, kui pääsed tuppa ainult kummikutes?

KÄRT LINDER
KESKKONNANÕUNIK

Ikka ja jälle kuuleme uppuvatest keldritest ja kruntidest. Enamasti otsitakse probleemi põhjustajat kuskilt kaugelt. Osalt võib selles „süüdistada“ kliima soojenemist, sh äkkvihmade ja tormide sagenemist, aga teisalt võib liigvee kogunemist põhjustada inimeste endi poolt tehtud või tegemata töö.

Looduse vastu ei saa ehk paratamatult voolab vesi madalaima koha suunas, koguneb ja kui äravoolamise kohta ei ole, siis võib sellest tekkida püsivalt märg ehk liigniiske ala. Liigvee probleem sõltub palju pinnase geoloogiast, näiteks liivane pinnas imab vee kiiresti, savi aga vett vastu ei võta. Seega kohtades, kus vee pinnasesse imbumise võime on madal, võib vee kogunedes tekkida liigniiske ja probleemne ala. Seda eriti juhul, kui vee äravoolamiseks dreni, kraavi vms rajatud ei ole.

Vanasti pöörati maja ehitamisel selle

asukohale tunduvalt rohkem tähelepanu – uuriti põhjalikult maapinda, arvestati vee liikumisega pinnases, teati maksimaalseid uputustasemeid ning valiti ehitamiseks kõrgemad kuivad kohad. Seda kõike seetõttu, et hoonete suurimaks vaenlaseks on niiskus. Tänapäeval on ehitustegevus väga hoogne, mistõttu kerkib uusi eramuid ja elumurajoone kohtadesse, kuhu tegelikult just liigse niiskuse tõttu ei oleks mõistlik ehitada. Liigniiskete alade kuivendamiseks on võimalik rajada kraavid, sademevee kanalisatsioon või kuivendusdrenaaž. Mõnikord jäetakse need tegemata, tuues põhjuseks näiteks ruumi puuduse või lahenduse kalli hinna. Lisaks on populaarne hoovialade katmine vett mitteläbilaskvate katenditega (nt asfalt), mis samuti suurendab tulevikus probleemi tekke võimalust.

Üha tihedamini kuuleme ka juhtumitest, mil kraav on olemas, aga asub vööralt (nt naabri) kinnistul, kes kraavi vajalikkust ei mõista ning ajab selle kinni, millega tekitab veeuputuse na-

berkinnistutele, tänavamaale jne. Kui kuivendamiseks vajalikud süsteemid on olemas, siis tuleb neid ka korras hoida! Kui kraavid on puhastatud ja torustikud hooldatud, siis on äkksadude või kevadise sulaperioodi üleelamine tunduvalt kergem.

Abistamaks liigveega kimpus olevaid vallaelanikke, toimub sel sügisel valla eri piirkondades (Are, Sauga, Tammiste, Tori ja Sindi) loodusteadlikkust tõstva koolitussarja raames **looduslähedasi sademeveelahendusi käsitlev koolitus**, mille viib läbi maastikuarhitekt Gen Mandre (4people OÜ). Liigse vihmavee ja niiskusega tegelemiseks on palju erinevaid lahendusi, millest enamasti ei teata. Lisaks teooriale püüame koolituse käigus leida lahendusi ka reaalsetele probleemidele, milleks **kutsuge oma muredest teada andma valla keskkonnanõunikule** Kärt Linderile meili teel: kart.linder@torivald.ee. Soovituslik on lisada kirjalikule infole ka pilt/video.

Kevad toob kaasa mitmed haljastustööd

TRIIN SOHLU
VALLAAEDNIK

Kevad on parim aeg üle vaadata ja korradada oma kinnistu ja sellega piirnevad alad, lõigata viljapuid, koristada kokku murdunud oksad, haigustunudestega taimed ja muud taimede jäänused. Aeg on välja otsida aiatehnika ja veenduda selle korrasolekus. Kui teil on plaanis istutada mõni pöösas või puu, on kevad selleks parim aeg, sest maa on niiske ja taim jõuab sügiseks kenasti kanda kinnitada. Samuti tasub kevadel väetada, et ärgitada taimede kasvu ja anda arenguks olulisi toitaineid.

Lilled ja haljasalad

Peagi röömustavad meid taas kevadlilled. Sel aastal saab kevadlilled jõesid uudistada Are huvikeskuse juures, Tori bussijaamas ja Sindis J. C. Wöhrmanni pargis, Kiriku pargis ja Vana kalmistu es. Kokku on kahe aasta jooksul valla haljasaladele istutatud umbes 80 000 kevadlillesibulat. Lisaks istutatakse aprilli keskpaigaks valla lillekastidesse esimesed võõrasemad ja kannikesed. Tori vallale kasvatab lilled ja hooldab neid hooaja vältel Kase aiand. Valla peenardesse istutame sel aastal mitmeid uusi püsililli. Lisaks rajame mitmeid

Selgi kevadel tärkavad mitmel pool vallas sibullillejõed Foto: Triin Sohl

uusi peenraid ja istutame puid ja pöösaid. Püsilillepeenarde hooldust teeb sel aastal osahing Floriine. Haljasalade niitmiseks alustatakse hiljemalt mai alguses. Are, Sauga ja Tori aladel niidab

osahing Ilogard, Sindis Tori Haldusteenused. Alasid, mis leiavad vähem kasutust, niidetakse harvem.

Puud

Kevadel on plaanis mitmed puuhooldustööd. Tori põrgus puhastatakse jõäär vöast, kavas on Tori õunapuuallee lõikus, Sindi mitmes pargis puude raie ja hoolduslõikus ning valla eri piirkondades alleepuude lõikus. Kuna Tori õunapuuallee on kaua lõikamata, siis ei tohi puid tugevalt lõigata. Viljapuude lõikust võib teha varakevadel enne pungade puhkemist.

Ühtlasi tuletan meelde: kui teie kinnistul on ohtlik puu, on selle raieks vaja taotleda raieluba. Taotlusvormid ja info on valla kodulehel www.torivald.ee/raieloa-taotlus. Kui märkate valla territooriumil ohtlikku puud, palun teavitage vallaaednikku: Triin Sohl, triin.sohlu@torivald.ee, 5700 0637.

15. aprillist algab pesitsusrahu, mis kestab juuli keskpaigani. Sel perioodil on keelatud lindude tahtlik häirimine ja mõistlik on sel ajal raiet vältida.

NOORTENURK

Noortevolikogu tegemised veebruaris

JOOSEP AILISTE
TORI VALLA
NOORTEVOLIKOGU ESIMEES

Olles 11. veebruaril korraldanud päris esimese omaalgatusliku ürituse – Eesti Suurima Südame moodustamise Sindis, kujunes noortevolikogu jaoks ka ülejäänud veebruarikuu tööseks. Tegelesime nii riiklikul tasandil suhete loomise, kohalike noorte hulgas teavitustöö tegemise kui Eesti rahvuskultuuri säilitamisega kõige ehedamal moel – ise rahvuslikel üritustel kaasa lüües.

15. veebruaril osalesid noortevolikogu liige Mirjam Tamm ja vabaliige Markus Dreimann Sauga noorte *podcast'*is. Räägiti noortevolikogust üldiselt, meie tulevikuplaanidest ning tutvustati liitumisvõimalusi. Siinkohal tasub mainida, et valimistega saavutatava mandaadi väliselt on võimalik kõigil noortel vanuses 14–21 liituda noortevolikoguga vabaliikmena. Vabaliikmel pole küll hääleõigust esimehe ja aseesimehe valimisel, kuid vabaliige saab koosolekul kaasa rääkida ja osaleda noortevolikogu esinajana näiteks vallavolikogu komisjonides. Vabaliikmeks astumise soovi korral palume kontakteeruda noortevolikoguga.

24. veebruaril Sindis toimunud pidulikult lipuheis-

kamisel ja rongkäigul oli esindatud ka noortevolikogu. Osalejaid ja lipukandjaid oli üle aastate jälle suurem arv ning noortevolikogul on plaan järgnevatel aastatel ka ise ürituse korraldamises rohkem kaasa lüüa, organiseerides kohale lippureid ning kutsuda kohale ka esinejaid väljastpoolt meie koduvalda. Noorte inimesena mõistame, et muutuv maailmas on oma kodumaa ja juurte väärtustamine aina olulisem. Eesti rahvuspühade tähistamise traditsioonid kohalikul tasandil ei tohi kaduda.

Koduvaldaga piirduva tegevuse kõrval keskendusime veebruaris ka suhete loomisele Eesti noorteühenduste liiduga, mis on ühendavaks lülaks Eesti noorteorganisatsioonide vahel. 29. veebruaril Sindi noortekeskuses toimus koostöökohtumisel arutasime meie noortevolikogu hetkeolukorda, mis on positiivne – meil on olemas koostöö vallavalitsusega ja toimiv juhtimine, korraldame koosolekuid ja kutsume ellu üritusi. Kitsaskohtadena tõime välja vähest suhtlust noorte enestega, sest viimase asjakohase küsitluse viisime läbi 2022. aasta alguses. Selgus ka vajadus teha rohkem koostööd teiste Pärnumaa noortevolikogudega.

Noortevolikogu liige Mirjam Tamm ja vabaliige Markus Dreimann osalesid Sauga noorte *podcast'*is

Foto: Liisa Joanna Kiviselg

Are avatud noortekeskuse päevalaager

ANNE-LIIS MAASING
ARE AVATUD NOORTEKESKUSE
NOORSOOTÕTAJA

Koolivaheajal, 28. veebruaril toimus Are avatud noortekeskuses päevalaager, kus osales 19 noort. Noored valmistasid makaronisalatit ja kõrvale ahjus lihakaid viinereid. Peale ühist söömist koristasime lauad ja alustasime rõõmsa tujuga matka alpakafermi. Matk läks oodatust kiiremini, sest ka kõige pisemad matkaselid kõndisid reipal sammul.

Alpakafarmis saime anda porgandit alpakaadele, laamadele, kitsedele ja lammas-tele. Nägime veel jäneseid ja merisigu. Suveniiripoest ostsid noored endale postkaarte ja kõrvarõngaid. Matk tagasi läks sama kiirelt ja väsimusest polnud märkigi. Noortekeskusesse tagasi jõudes söime veel salatit ja võileibu, jõime sooja kakaod ning maiustasime küpsistega. Tegime päevast kokkuvõtte ja noored muljetasid, mis neile kõige rohkem meeldis.

Are noortekeskuse päevalaagris osalenud

Foto: Anne-Liis Maasing

Tori valla õpilasmalev ootab koostööpakkumisi

Head kohalikud ettevõtted ja asutused!

Tori õpilasmaleva rühmad valla eri piirkondades töötavad 13.–27. juunil neli tundi päevas, üldjuhul kell 9–13 (nädalavahetused ja pühad vabad).

Eelmisel aastal osales malevarühmades kokku 92 noort, kuid noori, kes soovivad oma vaba aega meeldivalt ja kasulikult veeta, on palju rohkem.

Selleks, et pakkuda noortele võimalusi malevasuvest osa saada, veeta oma vaba aega kasulikult, õppida uusi oskusi,

omandada praktilisi kogemusi jne, ootame teie koostööpakkumisi. Tööpakkumised peaksid olema jõukohased 13–19-aastastele noortele, nt heakorratööd, erinevad haljastustööd, abitööd vms.

Lisaküsimuste ja ettepanekute puhul võtke ühendust: Erika Nõmm, erika.nomm@torivald.ee, tel 515 4337.

Lapsevanemad saavad oma lapse malevarühma registreerida 6.–12. mail valla kodulehe kaudu. Kohtade arv on piiratud ja rühmad täituvad registreerimise järjekorras.

24. veebruari hommik Sindis sinimustvalges lainetuses

URMAS SAARD
KÜLAUUDISED

24. veebruari hommikut ilmestasid Sindi gümnaasiumi esisel lipu- ja tseremooniaväljakul kümned sinimustvalged kandelipud ja arvestatav hulk silmapaare, kes jälgisid uudishimuliku põnevusega Eesti Vabariigi 106. aastapäeva tähistamist.

Täpselt kell kaheksa asus Sindi gümnaasiumi direktor Katrin Kohjus väntama lipuheiskamise ajamit. Lipu tõusmist saatis Eesti hümn, mida mängis Pärnu noorte puhkpilliorkester ja laulis Sindi laulukoor. Sõnavõttudega tervitasid kohalviibijaid Tori vallavanem Lauri Luur ja koolijuht Katrin Kohjus.

Kohjus on osalenud laulukooride koosseisus kõigil vaba Eesti üldlaulupidudel ja koolinoorte laulupidudel laste- ja mudilaskooride saatjana ning lubas anda edaspidigi oma panuse laulupidude tava jätkamisse. „Ja mitte ainult oma osaluse, vaid laste ja noortekooride, rahvatantsurühmade, pillikooride, aga ka näiterühmade tegevuse toetamisse ja õhutamisse.” Kohjus palus kõigil võtta eesmärgiks ühi-

Eesti Vabariigi 106. aastapäeva tähistamine Sindis

Foto: Urmas Saard

nemise mõne koori-, laulu-, pillimängu või näiterühmaga. Kõnepidajal oli veel üks soov: „Rääkige üksteisele lugusid – meie eesti lugusid. Paluge vanavanematel, naabritädidel ja teistel rääkida, mida nad mäletavad Eesti taasiseseisvumise aastatest. Me peame seda teadma ja mäletama. See teeb meid tugevaks.”

Sindi gümnaasiumi õpilased ja Sindi lasteaia mudilased esinesid kavaga „Meile on antud hoida meie väikene maa”. Kaasakiskuva etteaste tegid ka kooli vilistlane

Chätlyn Parts ja õpilane Lisette Kivimägi tantsuga „Eesti muld ja Eesti süda”. Meelelahutusliku kava lõpetas kutsus Sindi gümnaasiumi õpetaja Eneli Arusaar kõiki ühinema rongkäiguga, mille korraldasid Chätlyn Parts ja Kaisa Hartwich. Rivi ette seati MTÜ Eesti Lipu Seltsi Sindi osakonna liputoimkond. Kohe nende järel asus oma kohale lipu seltsi kauane partner, kaitseliidu Pärnumaa maleva esindus, seejärel loendamatu hulk lippureid sinimustvalgetega.

Lipu seltsil on häid koostööpartnereid rohkemgi. Ka seekord ühines hulk Raeküla kogukonna liikmeid Sindis toimunud pidupäevaga, nendega ühes välisriigi külalised. Alati on kohal Sindi lasteaia oma lipuga. Lipu seltsi olulised partnerid rahvuslike tähtpäevade tähistamisel on Sindi laulukoor ja Pärnu noorte puhkpilliorkester. Ürituse kordaminekuks pani öla alla Tori valla kultuurikeskus.

Loe täispikka lugu
<https://kylauudis.ee>

Meelte projekt Sindi lasteaias

KAIRI KULLAS
SINDI LASTEAIA
TERVISEDENDAJA

Me kõik kasutame iga päev oma viit meelt, kuid tähtis on pöörata tähelepanu, kuidas me seda teeme ja kui olulisel kohal on laste puhul meelteõppe kaudu maailma avastamine. Sellel õppeaastal olen lasteaias viinud läbi projekti „Meeltega maailma avastamine”, mille eesmärgiks on olnud laste erinevate meelte ja aistingute arendamine ning nende tähelepanu pööramine igapäevastes tegevustes. Tervisedendajana soovin oma õppetegevusi planeerides, et need tootsid lasteaia igapäevaelu lisaväärtust, tekitaksid lastes uudishimu ja oleksid nende tervist ning arengut mitmekülgset toetavad.

Nägemismeele avastamiseks viisin lasteaia koridoris läbi tähelepanumängu, mille käigus pidid lapsed tuttavas keskkonnas üles leidma loomade jälgi ja tegelaskujusid erinevatest multifilmidest ning kasutama asjade märkamiseks tähelepanelikult oma silmi. Kuulmismeele avastamiseks viisime muusikaõpetaja Karolinaga läbi sensoorse helirännaku. Lapsed tajusid muusikat kõikide

meelte kaudu, sest kasutasime erinevaid instrumente, pille ja vahendeid, et loodushelid tõeliselt ellu äratada. Lapsed kogesid helisid elamusena, sest vihmatantsu tantsisime päris vihma saatel ning tuule emotsiooni edasi andmiseks kasutasime torusid, kõuepilli ja rätikuid.

Haistmismeele treenimiseks avastame praegu lõhnade maailma ja laste ninad pannakse proovile lõhnemoriini mängides. Lõhnapurgid on lastes palju elevust tekitanud, sest kuigi vanilje ja kaneeli lõhn toob naeratuse näole, siis tõrva või küüslaugu hais ajab hoopis ninasid kirtsutama. Maitsmismeele treenimiseks kasutavad rühmad aasta ringi ja aktiivselt õppekõõki, kus toimetasin detsembris isegi, viies läbi „Päkapiku õppekõõki” ja valmistades lastega piparkoogitükkideid, klassikalisi piparkooke ja piparkoogi pulgakooke.

Projekt lõpeb varem kasutusel olnud Vaikuse toa muutmisega Meelte toaks, kuhu tulevad uued sensoorsed õppevahendid, mis aitavad meil avastada meelte maailma. Soojemate ilmade saabumisega on plaanis lasteaiahoovi ehitada sensoorne

Krõlli rühma lapsed haistmismeele treenimas. Tõrva lõhn on enamikule uus ja paljud on seda kohvi lõhnaga võrrelnud

Foto: Kairi Kullas

kõndimisala, mida paljajalu avastada. Kompimismeele arendamiseks meisterdame kindlasti ka rühmadega ise vahendeid, sest riisiterade värvimiseks, jäätisepulkade kaunistamiseks erinevate tekstuuridega ja kompimiskuubikute valmistamiseks läheb vaja liimimisostust,

looduslikke vahendeid ja sellega saab hakkama igauks.

Projekt „Meeltega maailma avastamine” on lastele väga meeldinud, sest see arendab nende tähelepanelikkust, tekitab nende vaimset arengut ja toob uusi põnevaid teadmisi inimkeha ning iseenda kohta.

SAUGA MUSTAS MAJAS
TEISIPÄEVAL, 9. APRILLIL KELL 19.00

MÄLUMÄNG

Tori valla mälumängusarja SATS kolmanda hooaja seitsmes voor

Rohkem infot telefonil 522 8319

**MÕNUSAD
LOOMETÖÖTOAD**

25.04.2024
10.00-12.00
EHETE
VALMISTAMINE
TORI
SOTSIAALMAJAS

**LOOME
TÖÖTOAD**

FB OÜ LOOMETÖÖTOAD

VAJALIK
EELREGISTREERIMINE
529 7216 AVE

OSALEMINE TASUTA

VILISTLASTE JA TÖÖTAJATE KOKKUTULEK

laupäeval.
20.04.2024

Are Kool 195

SUIGU LASTEAED 35

Kavas:

- Suigu lasteaed on külaliste avatud kl 15.00-17.00
- Are koolimaja oodatakse külalisi alates kl 16.00
- Sööklas pakutakse kõigile koolilõunat kl 16. 00-18.45
- Kauaaegsele koolidirektorile pühenduspingi avamine kl 18.30
- Kontsert-aktus kl 19.00
- Kohvikud, Fotopeegel, õpilasesinduse giidituurid
- Meeleolu loob ansambel REMINDERS

Varajase registreerija osalustasu 30€ (10. aprilliks)
Tori Vallavalitsuse a/a EE642200001120160667 Swedbank või EE851010220265842226 SEB;
selgitusse Are Kool 195, vilistlase nimi ja lõpetamise aasta.
Kohapeal 40€ (tasumine sularahas).

Info: Pille Vaiksaar / Are Kooli direktor
☎ +372 5348 2880 ✉ pille.vaiksaar@are.edu.ee

Märtsikuu SATSil olid teemaks naised

ENE MICHELIS
TORI VALLA RAAMATUKOGU
DIREKTOR

Tori valla mälumängurid said sel hooajal kuuendat korda kokku Tori rahvamaja lilleõitega kaunistatud saalis. Laudadel olevad nn menüülehed andsid aimu sellest, et ees on ootamas taas põnev mõõduvõtt. Marge Lumisalu poolt rubriigis „Külaline küsib“ esitatud kolm küsimust pakkusid parajalt peavalu. Meie valla naisansambel Nõianeitsid, kelle tegemiste kohta videovoorus vastuseid ootasime, ei olnud nii mõnelegi kohalolijale silma ega kõrva jäänud. See viga saab kindlasti parandatud, sest koos õige vastusega kõlas ka kutse kontserdile.

Võistlus kujunes taas tasavägiseks ning 5.–9. koha väljaselgitamiseks oli vaja numbritega seotud lisaküsimust. Kes pakkus lähemale, sai ka rohkem kohapunkte.

I koht võistkond Täiskuu

koosseisus Katrin Vunk, Ene Mironenkov, Teolan Pärtels, Mihkel Tomberg ja Toomas Rähmonen, 45 punkti;

II koht võistkond Selja koosseisus Käte Reinthal, Merle Õige, Avo Kask, Katrin Tiimann ja Alari Janson, 40 punkti;

III koht võistkond MAP koosseisus Andra Huusi-Tuka, Külli Haltsonen, Piret Valkma ja Marju Tomberg, 36 punkti.

Kolmanda hooaja seitsmes voor toimub 9. aprillil Sauga Mustas Majas. Teoreetiliselt on võimalus hooaja üldvõitjaks tulla veel vähemalt kümnel võistkonnal.

Kogu SATS-iga seotud info on nähtav Facebookis. Sinna postitame pärast iga vooru pildid, punktitablei ja küsimuse suurele ringile. Seekordsele suure ringi küsimusele laekus seitse õiget vastust. Õigesti vastanute vahel loosisime välja väikese meene, mille omanikuks sai Holger Tamm.

SATSi kuuenda vooru võitis Täiskuu Foto: Rita Raudsepp

Ares toimus sõbrapäeval paarisvõrkpalli turniir

ANNE-LIIS MAASING

14. veebruaril toimus Are huvikeskuses juba seitsmes sõbrapäeva paarisvõrkpalli turniir. Turniiril osales 11 paari. Võistkonda kuulus kaks mängijat, kellest vähemalt üks pidi olema kooliõpilane. Teiseks mängijaks võis olla pereliige, sugulane, sõber või mõne teise kooli õpilane jne. Võistlused toimusid pooltel võrkpalliplatsil, kahel väl-

jakul korraga. Avatud oli ka sõbrapäeva kohvik, kus sai vahepeal keha kinnitada.

Tulemused:

1. koht Marko Hiiemäe ja Krisander Kivisaar;
2. koht Jan-Gerdo Klaas ja Endri Sutt;
3. koht Ivo Kivisaar ja Rasmus Pulk.

Aitäh kõikidele osalejatele ja treener Evely Pajulale võistluse läbiviimise eest! Turniiri toetasid Tori vallavalitsus ja MTÜ Terve Are.

Are sõbrapäevaturniiril osalenud

Foto: Anne-Liis Maasing

Tori spordiklubi viieteistkümnes tegevusaasta on alanud tegusalt

ANDRA SÕMER
TORI SPORDIKLUBI

27. jaanuaril korraldasime Tori võimlas traditsioonilise saalivuti turniiri (TSVT), millest võttis osa kaheksa võistkonda Pärnumaalt ja kaugemaltki. Tori Põrguliste vutitiim oli esindatud kahe meeskonnaga. Poodiumile kodumeeskonnal sel korral tõusta ei õnnestunud, aga kergete punkte vastastele ka ei antud. Tulises heitluses võttis võidu Pärnu Tervis JK, teise koha saavutas Vändra Vaprus JK ja kolmanda koha Audru FC. Kui kodusel turniiril Tori Põrgulistel kõige paremini ei läinud, siis hoopis edukamalt esines meeskond 9. märtsil Saku spordihoones toimunud Torm Futsal Cup'il, kus saavutati esimene koht. Selle positiivse emotsiooniga tõmmati saalihooajale joon alla ja välihooaeg võibki alata. Edu selleks põrgulistele!

18. veebruaril Tori kooli juures toimunud vastlatrallil lustisid lapsed koos vanematega. Kohapeal moodustatud meeskondadega läbiti üheksa erinevat tegevusjaama, kus pandi proovile oma osavus, täpsus, kiirus ja nutikus.

Tori vastlatrallitajad end lumepuudusest segada ei lasknud

Foto: Ülo Soomets

Vaatamata lume puudusele ei jäänud pikim liug mõõtmata ega saanisõit tegemata ning pärast aktiivset liikumist maitsesid hernesupp ja vastlakukkel imeliselt. Vastlatralli õnnestumisse andsid oma panuse Tori põhikool, Tori vallavalitsus, kohvik Kuuvarjutus, Laane Tallid, Soomaa.com ja Jõulumäe tervisespordikeskus.

2. märtsil toimunud koroonaturniiril osales üheksa võistlejat, nende hulgas üks tubli tüdruk ja kaks naiste võistlusklassi esinda-

jat. Kõik võistlejad mängisid omavahel läbi ja kogutud punktide põhjal selgus lõplik paremusjärjestus. Naiste klassis kogusid Riina Soll ja Janika Virkus võrdse viis punkti, noorte klassi ainus võistleja Airiin Lisett Saar kogus seitse punkti. Meestest sai esikoha Ahto Saar (16 p), 2. koha Leo Tagam (14 p) ja 3. koha Arko Saar (13 p).

Kuid ega meie klubi ainult treenimisele ja võistlemisele rõhku pane, seltskondlikku tegevust arendame ka. Eelmise spordiaasta

kokkuvõtteks ja klubi viieteistkümnennda juubeliaasta sissejuhatuseks kutsusime spordirahva 9. veebruaril Linnamehe puhkekeskusesse peole. Oli meeleolukas koosviibimine tantsude, mängude ja maitsvate suupistetega. Täname lahkete pererahvast Linnamehe puhkekeskusest, DJ Gert Meostet, õhtujuht Arto Saart ja kohvikut Kuuvarjutus! Aitäh kõigile, kes osalesid!

Uued sündmused on ootamas juba aprillis! Tule kindlasti osalema!

PILTUUDISED

25. veebruaril toimusid Paikusel Eesti meistrivõistlused sumomaaadluses. Täiskasvanute hulgas tulid medalitele kolm Sindi linna maadlejat. Kõige säravam tulemus tegi seekord Robyn Paulberg, kes saavutas absoluutkaalus esimese koha ja krooniti selle aasta Eesti sumomaaadluse kuningaks. Lisaks võitis Robyn esimese koha kuni 100 kg kaaluvate meeste hulgas. Argo Mitt saavutas teise ja Raimond Uiibo kolmanda koha kuni 70 kg kaaluvate meeste seas. Võistkondlikult saavutasid maadlusklubi Leo maadlejad neljanda koha 15. maadlusklubi hulgas. Robyn on arvatud sumomaaadluse Eesti koondisesse ja võistleb tänavu nii Euroopa kui ka maailmameistrivõistlustel.

Maadlusklubi Leo

Sauga võrkpalliklubi raske hooaeg hakkab lõpule jõudma. Tüdrukud on tublid olnud ja kõik on andnud endast parima. Rahvaliiga I tugevusgrupis võitsime oma alagrupi, pääsu finaali tagas veerandfinaali võit Tallinna naiskonna üle. Finaalmäng toimub 30. märtsil Lätte spordihoones. 3. märtsil võtsime osa Ridala karikaturniirist Haapsalus. Kohal olid tugevad võistkonnad üle Eesti. Naised tegid korraliku mängu ja kokkuvõttes tulime esikohale.

Jaan Stolts, Sauga võrkpalliklubi mäenedžer

Aprillis algavad taas kepikõnnid. Sindis oodatakse kõnnihuvilisi Sindi raamatukogu juures igal esmaspäeval kell 18 alates 15. aprillist. Saugas hakkavad kõnniringid toimuma kolmapäeviti kell 18 alates 17. aprillist, kogunemine Sauga Musta Maja juures. Treeneriks on eelmisest aastast tuttav Sirje Soovik. Kui keegi ei saa Sindis ega Saugas kepikõnnile tulla, siis on võimalik kepikõndi teha ka Pärnu rannas (Rannahoone juures) alates 16. aprillist, algus kell 18.

PILK MINEVIKKU

Are koolimaja 1929. aastal

Foto Are topoteegist

Are kool 195

VIUU TAMLA
ARE KOOLI VILISTLANE AASTAST 1982

20. aprillil tähistame pidulikult Are kooli 195. sünnipäeva. Esimesed teated Are piirkonnas antavast kooliharidusest on 1829. aasta 17. jaanuari kirikuvisitsatsiooni protokollis, millest selgus, et Ares said 12 last õpetust ühes saunikumajas. Elve Tamvere raamatust „Are – minevikust tänapäeva“ saab lugeda, et koolimajasid oli mitmes eri kohas, ka Elbu külas oli koolimaja, kus õpilasi oli 10.

Kui tänapäeval käia Are koolis, saab ainult nautida kaunist maja ja kõiki võimalusi, mida lastele pakutakse. Päril nüüdseks kaunistamiseks hooneks sai koolimaja tänu 2006.–2009. aastal toimunud põhjalikule ümberehitusele, millel hoidis hoolsalt silma peal direktor Tiia Puusild.

Praeguses kohas Are alevikus on kool asunud 1923. aastast alates – siis ehitati uus kahekordne puidust koolimaja. Kirjasõnast saab teada, et vallal nappis raha ja maja jäigi poolikuks. 1922.–1948. aastani töötas Are kooli direktorina Aleksander Marguste. Koolimajas oli kolm õppeklassi, internaat, riiehooneid, sööklad, kooli köök. Enda kooliajast on mees, et hoone kütmiseks oli vaja suuremates kogustes küttepuid ja kevaditi käisid õpilased tundide ajast puid ladumas.

1969. aastal valmis praegune vanem hoone, mis ehitati puidust koolimaja külge. 1969/70. õppeaasta oli Suigu piirkonna laste kodukooli ehk Murru kooli vii-

mane õppeaasta. Haridusasutused ühendati ja alates 1970. aastast hakkasid Suigu lapsed käima Ares koolis, mis oli värskest valminud ja kuhu mahtus palju lapsi. Hoone ehituse põhiraskus oli direktor Udo Liivi kanda, lõpetati direktor Helgi Ruusmaa käe all. Projekt on omapärane, aga maja on alati peetud ebapraktiliseks, sest eraldi spordiruumi pole kunagi olnud. Täiesti tavaline oli see, et klassis oli kontrolltöö, aga kooli saalis mängiti rahvastepalli. Siis oli keeruline kontrolltööle keskenduda. Kas sellepärast mõni kontrolltöö eest välja pandud hinne ka viletsam oli, seda enam ei mäleta.

1989. aastal valmis praegune uuem, suurte ehitusvigadega koolihoone sotsialismiaja lõpust. Lapsed istusid mõnikord talvisel ajal kooli klassiruumis ja akna peal oli lumehang. Ajavahemikul 1989–2002 olid kolm maja kenasti ühendatuna olemas. Puidust koolimaja lammutati 2002. aastal, praegu on vana koolimaja asemel mälestuskivi.

See, et majad ei olnud just kõige paremini soojustatud ning leidis ehitusvigu, ei tähendanud midagi. Kool on kogu aeg olnud kenasti hoolitsetud, majas on olnud alati palju toalilli, suviti saab käia imetlemas kauni öökuninganna õitsemist. Lastele on loodud head tingimused õppimiseks ja palju võimalusi vahetundide veetmiseks. Are kool on väarikas ja huvitava ajalooa haridustempel.

*Kasutatud kirjandus:
Tamvere, E. „Are – minevikust tänapäeva“
„Pärnumaa koolid 2000“*

Autoajalugu Pärivere kandis

TÖNU PIIBUR
TIIT TALTS

Kuidas Pärivere mehed vanasti uhkete autodega sõitsid ja mis sellest uhkusest lõpuks järele jäi, on ajaloos osaliselt lünklik. Seda, mis järele jäi, saame õige pea näha, sest Tori juurtega vanatehnikahuviline Tõnu Piibur on ühe pika ajalooa sõiduauto Mercedes-Benzi nokitsemiseks ette võtnud ning plaanib sellega teedele ja tänavatele tagasi pöörduda. 1936., Berliini olümpia aastal Sindelfingeni tehasest väljunud autokaunitari on üksjagu pildele püütud ja ka lehes näidatud nii uue kui vanana, kuid alati võib veel üllatusi ees seista.

Veel teisegi sõiduki lugu on seotud Are ja Päriverega. Nimelt toodi arvatavalt 1945. aastal Kuramaalt trofeeautode kogumiskohast Are meiereile veoauto Citroën. Seda kasutati umbes kümme aastat peamiselt piimanõude transpordiks, kuni lõpuks ilmselt varuosade puudusel seisma jäi. Teada on, et suurem osa selle auto agregaatide viidi Pärivere sovhoosi ajal vanarauaks, kuid raam ja kabiin jäid miskipärast vedelema. 1980ndate algul õnnestus need siiski vanarauda viimiseks päästa ja tekkis mõte vana veoauto taastada. Võttis aega, mis ta võttis, kuid 1986. aastaks oli veok uuesti sõidukorras ja sellest ajast alates on see osalenud paljudel vanatehnikau-

üritustel. Ka selle sõiduki ajaloos on tühjad kohad, mis ootavad täendamist.

Mis elu see Mercedes-Benz 290 Lang W18 enne Pärivere teedel varamist elas ja milliseid ehmata-vaid ennemuistseid tegelasi sõidutas, sellest tahaks kohalikele inimestele koos piltide näitamisega ka pajatada. Samuti tuleb jutuks Citroëni veoki lugu. Nii mõnigi kord on sellistel kohtumistel endisi aegu meenutades selgunud ka huvitavaid seni teadmata fakte.

Seega on meil suur rõõm teha huvilistele ülevaade Pärivere kandi autoajaloo seikadest 10. aprillil algusega kell 18 Are huvikeskuses.

Fotod: Tiit Talts

Mercedes Benz 290 (1935) Lang W18

Citroën Type 23RU 1940

Mälestusi Sauga jõega seoses (III)

OSKAR JAAKSON,
SÜNDINUD LÖÖL 1897,
SURNUD 1978

Noh, ühel laupäeval oli juba kodus valmis kuri kava, kuhu ja miks minna. Tekkis kuulduste luurajate kaudu teade, nagu hulguks üks ennast täis noormees teisele poole jõge tüdruku poole. Et tüdruk temast kehvem ja tema arvamist mööda Jumalast loodud juba rumalam, teda sugugi ei takistanud käia temaga voodit jagamas. Selline mõtteviis oli meie kambale vastik ja sellest tingituna tekkiski „karistamise“ plaan. Kujuneski nii, et noormees parajal ajal sõudis teisele kaldale, minnes hoonesse ja jättes paadi köidetuna kalda äärde. Mitmeid ettevaatuse abinõusid tarvitades saime viimaks paadi endi võimusesse ning tassisime teises kaldas ülese mäele. Kodu minek meie „ohvril“ olevat kujunenud üsna veidraks. Temal harjumuseks oli enda maiseid ihasid vaigistama

minna ilma tugevama riietusega aluspesu vael ja järgmisel hommikul seisis valiku ees, kas ujuda läbi jõe või teha suur ring üle silla aluspesu. Nii üks kui teine paratamatus polnud kuigi veetlevad ning vesi jões septembri kuus juba jahe. Kuidas asi lõpuks kujunes, seda meist keegi ei passinud. Arvan, et ta siiski sai aru eksitusest nagu oleks ülekohtus liikuda ainult – aluspesuga.

Omavahelise kokkuleppena pidi meist igaks laupäevaks keegi midagi uut leidma esinemiseks. Järjekord minuni jõudnud ja ei kuidagi taipanud midagi omapärast. Juhuslikult oli vajadus midagi võtta papa kapist ja siis meenusid tema jahimehe viled, mis imiteerisid mitmesuguseid linde ja loomi. Kohe võtsin need õhtuseks tarvitamiseks ja jagsin igale ühe „hääle“ ning tõesti, kui öösel sammusime läbi Saksamaa soo Renka külasse, siis tundus kuuljale tekkinud olema uus kevade, sest mitmesugused linnud-loomad häälsid väga rõõmsalt. Läksime

Rottusele ja juhtusime istuma reas tüdrukud ja Prede, kellel käsi taskus ja siis tekkis pisikene häälsus nagu poleks temal pidurid korras, millele järgnes enda väga hädaline-kohmetanud nagu nagu seda võis oodata „kogemata“ äparduse puhul. Keegi meist ega ka tüdrukuist „viisakalt“ sellist asja ei märganud, kuid viimaks iga Prede liigutuse puhul tekkis veike „pläärts“, mis teisel pool seina oleva tüdrukute mammi ajas vihale nagu oleks tulnud tema tütreid hirmutada. Ühe sellise „hääle“ puhul kargas vanamoor uksest tuppa ja kohe Predega sõnelema, sest teisi tüdrukute kõrval ei istunudki. Poiss kuulas vaikelt ja väga süüdlase näoga rasked etteheited, tõusis püsti, tõmbas taskust pardivile ja seda raputades vanaeide nina all tõört-tõört-tõört-tõört ise vaikselt laususi! „Pole lõhna...“ „Siis puhkes üldine igakülgne naerulagin ja vanamoorigi aitas kaasa.

Lõpp

6. aprillil 2024 kell 11.00
VÕRKPAALLITURNIIR
TORI VÕIMLAS

- Võistkonna suurus 4 mängijat + 1 varumängija.
- Võistkondade arv piiratud!
- Eelregistreerimine 4. aprillini e-posti aadressil tori.spordiklubi@gmail.com
- Täpsem info telefonil 521 2807 (Markko)

TOETAJAD: Tori Vallavalitsus, Tori Spordiklubi

Esmaspäeval, 22. aprillil kell 19
Toris vallamaja aasal

JÜRIÕÖ RAHVAJOOKS

Ootame 2 kilomeetrisele rajale jooksjaid, kõndijaid, kepikõndijaid!

AUHINNAD
loositakse kõigi osalejate vahel!

Korraldaja: Tori Spordiklubi
(info 5691 0009)

Toetaja: Tori Vallavalitsus

27. 04. 2024 algusega kl 11.00
Discgolfi võistlus
TORI KEVAD 2024

Divisionid: mehed, naised, noored (15 a. k.a.)

Formaat: Mängitakse Tori discgolfi pargis 2+2 ringi spetsiaalselt selleks võistluseks kavandatud rajal.

Registreerumine: <https://discgolfmatrix.com/2829028>

Osalustasu: mehed 10 €, naised 10€, noored 5€

Autasustamine: Iga divisiooni 3 parimat saavad autasustatud rahalise auhinnaga, mis on osalustasudest vastavalt 40, 30 ja 20%

Korraldajad: Tori Spordiklubi, Discgolfi Klubi Albatross
Toetab: Tori Vallavalitsus

+372 51 988 327 ahtosaar74@windowslive.com

PNP
Pärnu Noorte Puhkpilliorkester

TERVITUS
KEVADELE

Sindi seltsimaja
6. Aprill kell 17:00
sissepääs: TASUTA

TORI VALLA KULTUURIKESKUS

KEVADKONTSERT
Mozartiga

SINDI SELTSIMAJAS | PÜHAPÄEVAL
7. APRILLIL 2024
KELL 16.00

Pilet 5 eurot

Esinevad:
Lehtse Kammerkoor
Dirigendid Tiit Tikkerber ja Jaanus Väljaots
Naiskoor Nelli
Dirigent Jaan Vaidla
Tümpu Meeskoor
Dirigendid Ene Kangron ja Tõnu Kangron
Hääleseadja Mart Kroon
Kaastegev Oleksandr Kadyrov – klaver
Kavas Mozart Missa brevis D-dur
Koorimuusika Eestist ja maailmast

TORI VALLA KULTUURIKESKUS

SINDI SELTSIMAJAS KOHVITUND ELUKOGENUTELE

2024
9.04
kell 12

"Tere, elukogenud mina"

Mõnusaid mõtteid mõlgutama
ning laule leelotama
tulevad sportlikud ja musikaalsed õed

Jaana & Laura Junson

Riietu õige pisut sportlikumalt
ning võta kaasa hea tuju.

Kohtume kohvilauas, armsad elukogenud!

Pilet 3 eurot.
Seltsimaja poolt kohvilaud.

TORI VALLA KULTUURIKESKUS

EAKATE MÕNUSAD
LÕUNATUNNID

KEVAD
KONTSERT

18. APRILL KELL 12
TORI RAHVAMAJAS

ESINEVAD TORI PÕHIKOOLI ÕPILASED
TANTSUKS MÄNGIB
URMO ANNUS

EELREGISTREERIMINE
5297216 AVE

TEISIPÄEVAL, 9. APRILL
KL 11.00

SAUGA MUSTAS MAJAS

VÄÄRIKATE
HOMMIKUKOHV

KÜLLA TULEB ALATI SÄRAV
ANNE VEESAAR, KES RÄÄGIB
OMA ELUST JA TEGEMISEST
NING NAGU IKKA,
SAAB KOHVI JA KOOKI!

SAUGA MUST MAJA

TORI VALLA KULTUURIKESKUS

SISSEPÄÄS 3 EURO

8. APRILLIL KELL 12.30
SINDI SOTSIAALTÖÖKESKUSES
LOENG TIIBETI MEDITSIINI
TARKUSTEST

Loengut viib läbi Tiibeti traditsioonilise meditsiini terapeut Merle Nurm. Loeng on tasuta.

1.05 KANUUMATK

Kogunemine KELL 10 endise VIIRA KOOLI juures, kust buss viib osalejad Aesosse.

Matka marsruut Aesoo- Viira kool (15 km).

Riietu vastavalt ilmale!

Meie poolt kõik kanuusoõiduks vajalik ja soe supp matka lõpus.

Osavõtutasu 5 eurot palun maksta kohapeal sularahas (lastele kuni põhikooli lõpuni ja Tori Spordiklubi liikmetele TASUTA).

Kohtade arv on piiratud!

Registreeri oma kahe- või kolmeliikmeline paatkond aadressil tori.spordiklubi@gmail.com või telefonil 56910009 (Andra)

TERVE TORI 2024

Tori vald

TORI SPORDIKLUBI

INDREK TAALMAA
Stand Up
KAHES OSAS

13.04
KELL 16.00

PILETI HIND
12 €

LOOD ELUST
ENESEST

ARE HUVIKESKUSES

Avatud KOHVIK

TORI VALLA KULTUURIKESKUS

KRAHVI TEATRI KOGUPERE KOMÖÖDIA

Mitte ei mäleta

AUTOR: RAIN ROSENGRAFT
LAVASTAJA: RENE RAIDSALU

27. aprill kell 18.00

Are Huvikeskus

Mina lähen lõõtspilli muusikat kuulama!

Mina lähen etendust vaatama!

Näitlejad:
Ülle Tomson / Reet Männiste
Meriliis Kukk
Rene Raidsalu
Laura Raidsalu
Kätlin Raidsalu
Säde Falkenberg

Avatud Kohvik
Vaheajal mängib lõõtspilli ja laulab
Sangaste Lõõtsaklubi

Pileti hind alates 15.aprillist eelmüügist 10.-
Kohapeal enne etenduse algust 13.-

TORI VALLA KULTUURIKESKUS

VASTSÜNDINUD
VALLAKODANIKUD

Lara Kuusik	01.02.2024
Karl-Mihkel Paalberg	05.02.2024
Karl Herman Kalle	08.02.2024
Karl Robert Nögesmaa	14.02.2024
Kerret Kuudisiim	19.02.2024
Stella Metsluht	13.02.2024
Jasmiin Puusild	15.02.2024
Laura Altvälja	17.02.2024
Sandra Lippmaa	19.02.2024
Taisia Geraštšenko	19.02.2024

Õnnitleme!

PKM Teenused OÜ
Rehvide vahetus ja müük

ÕLIVAHETUS

PIDURITE HOOLDUS JA REMONT

KLIIMA TÄITMINE JA HOOLDUS AINEGA R134A

Tihase 23, Tori Vald, Sindi linn, Pärnumaa, 86705, +372 5627 8340, teenusedou@gmail.com

Sindi Seltsimajas
VANA BASKINI TEATER
28. aprill 2024 | kl 17

AABITSA Andrus Kivirähk
Lavastaja Andrus Vaarik

KUKK

Mauno rollis
Lauri Liiv

Piletid müügil Piletilevis ja Piletimaailmas.
Täispilet 23 € | Sooduspilet 21 €
Sooduspilet kehtib õpilastele, tudengitele ja pensionäridele koos soodustust tõendava dokumendiga (nõutav kohapeal).
Piletid eelmüügis ja tund enne algust SINDI SELTSIMAJAS.

KANALISATSIOON.EE
E-POOD ÄRIKLIENTIDELE
JA ISE-EHITAJATELEKÜSI HINNAPAKKUMIST 2024
HAJAASUSTUS PROGRAMMILEINFO@KANALISATSIOON.EE
+372 5049754

Tori Valla Teataja

Väljaandja: Tori vallavalitsus
Aadress: Pärnu mnt 12, Sindi, Tori vald, 86705 Pärnumaa
E-post: tori@torivald.ee
Toimetaja: Piia Salundi, tel: 5855 7158,
e-post: ajaleht@torivald.ee
Küljendus: OÜ Hansaprint, trükk: AS Printall
Leht ilmub üks kord kuus. Tiraaž on 5565 eksemplari ja see jagatakse Tori valla postkastidesse tasuta.
Toimetus ootab kaastöid ja reklaame e-posti aadressile
ajaleht@torivald.ee 8. kuupäevaks.
Toimetusel on õigus vajadusel kaastöid lühendada ja redigeerida.

LIPU-
MASTIDKUNI
APRILLI LÕPUNI
10%
SOODSAMALTIgaühel on õigus
heisata Eesti lipp
365 päeva aastas!Täpsem info
ja personaalne
pakkumine:
mastid@hobesolg.ee

Tel 5565 5001

www.hobesolg.ee

TEATED

TORI SOTSIAALMAJAS
JUUKSUR 10. ja 26. aprillil.
Registreerimine juuksur
Pamela tel 5340 8603.
MANIKÜÜR/PEDIKÜÜR
19. aprillil, registreerimine
tel 529 7216

SINDI SOTSIAALTÖÖ-
KESKUSES 3. aprillil kell 10
silmade kontroll ja prillide
müük. 8. aprillil kell 12.30
loeng Tiibeti meditsiinist,
tasuta. 9. aprillil MASSAAŽ,
16. aprillil JUUKSUR,
17. aprillil PEDIKÜÜR,
teenustele registreerimine
tel 5569 5546

Koristan teie territooriumi
risustavast VANARAUAST.
Viin ise ära. Hind kokku-
leppel. Tulen kohale iga
ilmaga. Tel 5880 4029

Metsamaapinna KETAS-
ADRAGA ettevalmistamine
istutamiseks. 5346 4785,
info.metsaader@gmail.com

OSTAN NÕUKOGUDE-
AEGSEID ja vanemaid
esemeid: portselanist
nõud, klaasist nõud ja
vaasid, keraamika, kunst,
heliplaadid, raamatud,
mänguasjad, mudelautod,
hõbe jne. Tel 5803 0458

MTÜ Khuulitaja kutsub
piknikule ja KOOSLOOME
TÖÖTUPPA „Kuidas
koostada head kriisiplaani?“.
Registreerimine kuni
15.04.2024, osalustasu
10 eurot. Grupi suurus kuni
10 inimest. Asukoht Tori
vald, Sindi linn, Kesktänav
(tiigi saarel). Koolitus on
leitav: facebook.com/
khuulitaja. Rohkem infot
tel 5891 1442

MTÜ Khuulitaja kutsub
JALGSIMATKALE! Õpime
tundma söödavaid taimi
looduses ja naudime
looduslikku teed.
Registreerimine kuni
29.04.2024, osalustasu
25 eurot. Grupi suurus kuni
10 inimest. Kohtumisaik
Tori vald, Sindi linn,
Kesktänav ja Pika tänava
ristumiskohal (tiigi juures).
Koolitus on leitav: facebook.
com/khuulitaja. Rohkem
infot tel 5891 1442

NÄITUSED TORI VALLA
RAAMATUKOGUDES
APRILLIS

Are raamatukogus Sindi fotograafide fotonäitus
„Sindi 85“ 11. aprillini, alates 16. aprillist Tiit
Taggeli käsitöönäitus

Sauga raamatukogus Karmen Kärje fotonäitus
„Puudutus“ ja Sauga Saviplönnide keraamikaringi
noorte näitus „Mida savist teha saab“

Sindi raamatukogus ARS kunstistuudio
kevadnäitus

Suigu raamatukogus Urmas Pedaniku maalide
näitus

Tori raamatukogus Krista Hanvere näitus
„Õmblusmamsli lapitekid“

Urge raamatukogus Liisa-Aleksandra Volmeri
maalide näitus

SÜNDMUSTE KALENDER

Pühapäeval, 31. märtsil

Kell 19 ETENDUS „Kleit, mina ja Milling“
Are huvikeskuses. Avatud kohvik!
Pääsmed alates 20.90 eurost saadaval Piletikeskusest.

Teisipäeval, 2. aprillil

Kell 9–11 DOONORIPAEV Tori rahvamajas.
Kaasa isikut tõendav dokument.

Laupäeval, 6. aprillil

Kell 11 VÕRKPAALLITURNIIR Tori põhikooli võimlas.
Eelregistreerimine 4. aprillini tori.spordiklubi@gmail.
com. Info tel 521 2807.

Kell 17 Pärnu noorte puhkpilliorkestri KONTSERT
Sindi seltsimajas. Tasuta!

Pühapäeval, 7. aprillil

Kell 16 KEVADKONTSERT Mozartiga Sindi seltsimajas.
Pääse 5 eurot.

Teisipäeval, 9. aprillil

Kell 11 VÄÄRIKATE HOMMIKUKOHV Sauga Mustas
Majas, külas Anne Veesaar. Pääse 3 eurot.

Kell 12 KOHVITUND ELUKOGENUTELE Sindi seltsimajas,
külas Jaana ja Laura Junson. Pääse 3 eurot.

Kell 19 MÄLUMÄNGUSARJA SATS VII voor Sauga Mustas
Majas. Info tel 522 8319.

Laupäeval, 13. aprillil

Kell 16 Indrek Taalmaa STAND UP Are huvikeskuses.
Pääse 12 eurot.

Pühapäeval, 14. aprillil

Kell 13–16 Sindi linna avastusretk „SINDI LOOD“. Tasuta!
Loe lk 1.

Kaks kohviringi ümber SOOMAA. Info Rohelise Jõemaa
koostöökogu kodulehelt https://joemaa.ee.

Neljäpäeval, 18. aprillil

Kell 12 EAKATE MÖNUSAD LÖUNATUNNID:
kevadkontsert Tori rahvamajas. Eelregistreerimine
tel 529 7216.

Laupäeval, 20. aprillil

ARE KOOLI JA SUIGU LASTEAI A viilistlaste ja töötajate
kokkutulek. Suigu lasteai avatud kell 15–17, Are
koolimaja oodatakse külalisi alates kella 16.
Kuni 10. aprillini osalustasu 30 eurot, kohapeal 40 eurot.
Info pille.vaiksaar@are.edu.ee või 5348 2880.

Esmaspäeval, 22. aprillil

Kell 19 JURIOO RAHVAJOOKS, kogunemine Toris
vallamaja aasal.

Laupäeval, 27. aprillil

Kell 11 KETTAGOLFIVÕISTLUS Tori kettagolfirajal.
Osalustasu 10 eurot, noortele 5 eurot. Info tel 5198 8327
ja ahtosaar74@windowlive.com.

Kell 18 KOMÖÖDIAETENDUS Are huvikeskuses, pääse
kohapeal 13 eurot.

Pühapäeval, 28. aprillil

Kell 17 Vana Baskini teatri ETENDUS „Aabitsakukk“
Sindi seltsimajas. Pääse eelmüügist Piletilevis ja
Piletimaailmas 23 eurot, õpilastele ja pensionäridele
21 eurot (kehtib soodustust tõendava dokumendiga) ja
tund enne algust kohapeal.

Kolmapäeval, 1. mail

Kell 10 Terve Tori KANUUMATK, kogunemine endise
Viira kooli juures. Paatkonna registreerimine tori.
spordiklubi@gmail.com või 5691 0009.

Vaata lisa www.torivald.ee/sundmused

Puurkaevud
Maaküte
Veesüsteemid
Biopuhastid
Septikud
Mahutid

KONTAKT
www.PUURVESI.ee
Info@puurvesi.ee
+372 5566 2032
+372 5569 4310

MEIE HULGAST ON LAHKUNUD

Ada Krapp	17.07.1926–01.02.2024
Eduard Rava	16.06.1929–09.02.2024
Albert Ots	02.01.1935–28.02.2024
Aino-Maret Peks	22.02.1938–10.02.2024
Virve Jakobson	25.01.1939–08.02.2024
Aime Tõnisson	26.08.1940–17.02.2024
Ants Rihe	30.10.1940–13.02.2024
Tiiu Kõrvits	10.09.1940–24.02.2024
Maimu Erm	10.12.1941–20.02.2024
Anne Mihkeles	16.03.1943–21.02.2024
Aino Pärnsalu	07.03.1956–15.02.2024
Reet Vister	14.04.1958–21.02.2024
Raili Tenneberg	16.07.1973–29.02.2024